

Keyifli Okumalar Dileriz

Binlerce kategoride milyonlarca PDF e-kitap, ders kitapları, dergiler ve romanlara platformumuz üzerinden ücretsiz ulaşabilirsiniz.

RESMİ WEB SİTEMİZ

<https://rantey.org>

Yedek ve Duyuru Kanallarımız

Sitemize erişim engeli gelmesi veya adres değişikliği durumunda aşağıdaki kanallardan güncel giriş adresine erişebilirsiniz:

- Telegram: <https://t.me/birkitapbir>
- WhatsApp Kanalımız : <https://whatsapp.com/channel/0029VbDHv8uE50Us4lvMoc0Y>

18 Nisan 2007 Çarşamba

Bütün Bidatler Sapıklıktır

Bütün Bidatlerin Sapıklık Oluşu ve Bunlarda Hiçbir Güzellik Olamayacağının Delilleri:
Bidatin güzel ve çirkin diye ikiye taksim edilmesinin dinde bir dayanağı yoktur. Nasıl olsun ki, Kur'an'a ve sahih hadislerle zıttır bu.

1- İnanılması ve bilinmesi mutlaka şart olan din esaslarından biri; İslam'ın Allah Teala tarafından bina edilmiş ve tamamlanmış olmasıdır. İnsanlara düşen şey ancak dinlemek ve itaat etmektir. Bu apaçık ortada olan bir gerçektir.[1]

Allah Azze ve Celle buyuruyor ki; "Bugün size dininizi ikmal ettim, üzerinize nimetimi tamamladım ve sizin için din olarak İslâm'ı beğendim."(Maide 3)

Bu ayeti kerime şeriatın tam ve kâmil olduğunu, ihtiyacı olan herkese Allah'ın indirdiğinin yeterli olduğunu gösterir. Nitekim Allah Teala; "Cinleri ve insanları ancak bana kulluk etsinler diye yarattım"(Zariyat 56) buyurmuştur.

İmam İbni Kesir Tefsirinde der ki; "Bu, Allah Teala'nın bu ümmete lutfettiği en büyük nimettir. Allah bu ümmetin dinini kemale erdirmiştir. Artık dinlerinden başka bir dine ve peygamberlerinden başka bir peygambere ihtiyaç duymayacaklardır. Bu yüzden Allah peygamberini, peygamberlerinin sonuncusu kılmış, insanlara ve cinlere elçi göndermiştir. Onun helal kıldığından başka helal, onun haram kıldığından başka haram yoktur. Onun getirdiği dinden başka da din yoktur."[2]

Dinin yeterli olmadığını, kemale erdirilmediğini ve sonradan çıkarılan bidatlere ihtiyaç olduğunu iddia etmek çirkin bir cürettir. Peygamber sallallahu aleyhi ve sellem'in ashabı ve onlardan sonraki âlimler asla böyle bir anlam çıkarmamışlardır. İbni Mesud r.a. diyor ki; "Tâbî olunuz, bidat çıkarmayınız. Bu size yeter. Her bidat sapıklıktır."[3]

İmam Buharî, Huzeyfe bin el-Yeman r.a.'den rivayet ediyor; "Ey Kurrâlar topluluğu! İstikamet üzere olunuz. Böyle olursanız öne geçersiniz. Sağa sola ayrılırsanız büyük bir sapıklığa düşersiniz."[4]

Sözün kısası, bidati güzel görüp ona devam eden kimselere göre "Din tamamlanmamıştır" ve onlara göre Allah'ın; "Bugün size dininizi ikmal ettim, üzerinize nimetimi tamamladım"(Maide 3) ayetine itibar edilmez" demektir(!)[5]

Şayet böyle olursa, bidatçi; "Din tamamlanmamıştır, onda eksik kalan bazı şeyleri eklemek gerekir." demiş gibi oluyor. Zira dinin kemale ermiş olduğuna iman etseydi, bidat çıkarmazdı. Böylece bunu diyen kimse dosdoğru yoldan sapmış olur.

2- Şüphesiz Rasulullah sallallahu aleyhi ve sellem, risalet görevini eksiksiz olarak, hakkıyla yerine getirmiştir. Allah Teala buyuruyor ki; “İnsanlara, kendilerine indirileni açıklamaları için ve düşünüp anlasınlar diye sana da bu Kur'an'ı indirdik.”(Nahl 44) O da bunu yapmış ve kendisinden razı olunmuş bir halde Rabbinin katına intikal etmiştir. Din kemal bulmuş olup ziyadeye ihtiyacı yoktur.[6]

Rasulullah sallallahu aleyhi ve sellem de şu hadisinde buna işaret etmiştir; “Benden öncekiler içinde hiçbir peygamber yoktur ki, ümmetine bilmedikleri hayrı göstermek ve bilmedikleri kötülüklerden onları sakındırmak üzerine vazife olmasın.”[7]

Ebu Zerr r.a.'den; Rasulullah sallallahu aleyhi ve sellem buyurdu ki; “Sizi cennete yaklaştıracak her şeyi ve sizi cehennemden uzaklaştıracak her şeyi size açıkladım.”[8] Yine buyurdu ki; “Sizleri gecesini de gündüzü gibi olan bir aydınlık yolda bıraktım. Benden sonra kim bu yoldan saparsa helak olur.”[9]

Aişe r.a. dedi ki; “Kim size peygamber sallallahu aleyhi ve sellem'in vahiyden bir şey gizlediğini söylerse onu tasdik etmeyin. Zira Allah Teala buyuruyor ki; “Ey Resûl! Rabbinden sana indirileni tebliğ et. Eğer bunu yapmazsan O'nun elçiliğini yapmamış olursun.”(Maide 67)”[10]

Bazı müşrikler Selman el-Farisi r.a.'e; “Görüyoruz ki arkadışınız size helâ edelelerine kadar her şeyi öğretiyor” deyince, o da; “Evet, bize kıbleye dönmememizi, sağımızla istinca etmememizi, üç taştan azıyla yetinmememizi, kemik ve tezekle de istinca etmememizi öğretti.” Demıştır.[11]

İbnul Macişun der ki; “İmam Malik'in şöyle dediğini işittim; “Kim güzel bularak islam'da bir bidat çıkarırsa, Muhammed sallallahu aleyhi ve sellem'in risalet görevine ihanet ettiğini iddia etmiş olur. Zira Allah Teala; “Bugün dininizi kemale erdirdim” buyurmuştur. O gün dinden olmayan bir şey bugün de dinden olamaz.”[12]

3- Şeriat koymak beşerin değil, alemlerin Rabbinin hakkıdır. Şayet şeriat koyma insanlara bırakılsaydı, şeriat nazil olmaz, peygamber gönderilmezdi. Bu yüzden dinde bidat ortaya koyan, kendini Allah'a denk görmüş olur. Böylece ihtilaf kapısını da açar.[13]

Allah Teala buyuruyor ki; “Rabbinizden size indirilene uyun. O'nu bırakıp da başka dostların peşlerinden gitmeyin. Ne kadar da az ibret alıyorsunuz!”(A'raf 3)

“Yoksa onların, Allah'ın izin vermediği bir dini getiren ortakları mı var?”(Şura 21)

“Şüphesiz bu, benim dosdoğru yolumdur. Buna uyun. (Başka) yollara uymayın. Zira o yollar sizi Allah'ın yolundan ayırır. İşte sakınmanız için Allah size bunları emretti.”(En'am 153)

Tabiinin büyüklerinden imam Mücahid r.a. dedi ki; "Bu ayette geçen "Sizi ondan ayıracak yollara uymayın" kavlindeki "yollar" bidat ve müteşabihlerdir.[14]

Rasulullah sallallahu aleyhi ve sellem buyurdu ki; "Kim bu işimizde (dinimizde) olmayan şeyler çıkarırsa o reddolunur."[15]

"Kim emrimiz üzere olmayan bir şeyle amel ederse o reddolunur."[16]

Rasulullah sallallahu aleyhi ve sellem, kendi nefsinden şeriat koyucu değildir; Allah Teala buyuruyor ki; "Allah'ın sana gösterdiği şekilde insanlar arasında hükmedesin diye sana Kitab'ı hak ile indirdik."(Nisa 105)

"İnsanlara, kendilerine indirileni açıklamak için ve düşünüp anlasınlar diye sana da bu Kur'an'ı indirdik."(Nahl 44)

"O hevayı hevesinden konuşmaz, o ancak kendisine bildirilen bir vahiy ile konuşur."(Necm 3-4)

"De ki: "Ben, ancak Rabbimden bana vahyolunana uyuyorum."(A'raf 203)

"Rabbinden sana vahyolunana uy. O'ndan başka tanrı yoktur. Müşriklerden yüz çevir."(En'am 106)

Rasulullah sallallahu aleyhi ve sellem, Allah'ın emretmediği şeyler yapanları kötülemiştir; İbni Mesud r.a. rivayet ediyor; Rasulullah sallallahu aleyhi ve sellem şöyle buyurdu; "Allah Azze ve Celle'nin benden önce gönderdiği her peygamberin kendi sünnetine uyan ve emrine sarılan seçkin havarileri ve ashabı vardı. Bunlardan sonra gelenler ise yapmadıklarını söyleyen ve emrolunmadıklarını yapan kimseler oldular. Onlarla eliyle cihad eden mümindir, diliyle cihad eden mümindir, kalbiyle cihad eden mümindir. Bu kadarını da yapmayan kimse de artık hardal tanesi kadar bile iman yoktur."[17]

Kim kendiliğinden bir ibadet yaparak bidat çıkarırsa, bu sapıklık kendisine reddolunur.

Zira şüphesiz Allah, kendisine yaklaştıraak olan ibadetleri koymaya hak sahibi olandır.

İbni Kayyim der ki; "Bilinmektedir ki, Allah ve Rasulünün bildirdiğinden başka haram, Allah ve Rasulünün kötü gördüğü dışında kötülük olmadığı gibi, Allah'ın vacip kıldığından başka farz da yoktur. Allah'ın koyduğundan başka şeriat olamaz. İbadetlerde asıl olan, onun meşru olduğunu gösteren bir delil olmadığı müddetçe o ibadetin geçersiz oluşudur. Akidler ve muamelelerde asıl olan ise, yasaklığına dair bir delil olmadığı müddetçe sahih olmasıdır. (Eşyada asıl olan mübahlıktır.)"[18]

Şeyhulislam İbni Teymiye der ki; "Şer'î bir delil olmaksızın hiç kimse için bir ibadet veya bir yakınlık vesilesi edinme imkanı yoktur."[19]

İmam İbni Kesir, Kuran okuma sevabının ölüye hediye edilmesi meselesindeki ihtilaf

hakkında der ki; "Kuran okuma ölünün amelinden ve kazancından değildir. Bu sebepledir ki, Rasulullah sallallahu aleyhi ve sellem ümmetini ölümler için Kuran okumaya, ne açık bir ifadeyle ne de îmâ ile teşvik etmemiştir. Sahabelerin hiçbirisinden de bu konuda bir nakil

yoktur. Şayet bu hayırlı bir amel olsaydı, şüphesiz onlar bu hayırda bizi geçerlerdi. Allah'a yaklaştıran ameller ancak nass ile sabit olur ve bu hususta kıyas ile veya birtakım görüşlerle karar verilemez.”[20]

Sahabe ve Tabiinden salih selefimiz işte bu yol üzere idiler.”[21]

Ali Bin Ebu Talib r.a. der ki; “Şayet din, görüş ile olsaydı mestlerin üzerini değil, altını mesh ederdim. Fakat ben Rasulullah sallallahu aleyhi ve sellem’in mestlerinin üzerini mesh ettiğini gördüm.”[22]

Ömer bin el-Hattab r.a. hacarul evsedi öptükten sonra şöyle demişti; “Şüphesiz biliyorum ki, sen faydası ve zararı olmayan bir taşsın. Şayet Rasulullah sallallahu aleyhi ve sellem’in seni öptüğünü görmeseydim seni öpmezdim.”[23]

Bir kadın Aişe r.a.’ya; “Bizden biri temizlenince namazını neden kaza etmiyor?” diye sorunca; “Sen harûrî (Hâricî) misin? Biz peygamber sallallahu aleyhi ve sellem’in zamanında hayız olduğumuz zaman bize bunu emretmezdi.”[24]

Nafi anlatıyor; İbni Ömer r.a.’nın yanında birisi hapsirdi ve “Elhamdulillah ves selamu ala Rasulih” dedi. Bunun üzerine İbni Ömer r.a.; “Ben de derim ki, Rasulullah sallallahu aleyhi ve sellem’in bize öğrettiği böyle değildir. Biz deriz ki; “Elhamdulillah ala kulli hal”[25]

Bu nebevî hadisler ve seleften gelen rivayetler, şeriati anlamadaki doğru yolu açıklamaktadır. Şüphesiz aklın bunun aksini güzel görmesine veya şahsi görüşün bunun zıddını süslemesine mecal yoktur. Şüphesiz şer’î naslar bu şekilde varid olmuştur.

İmam Şafî r.a. der ki; “Kim bir konuda istihsan ile (Şahsi görüşle güzel bularak) hükmederse şariat koymuş olur.”[26]

4- Şüphesiz bidat çıkarmak, hevaya tabi olmaktır. Zira akıl, eğer şeriata tâbî değilse, onda heva ve şehvetten başka bir şey yoktur. Bilirsin ki hevâyâ uymak, apaçık bir sapıklıktır. Allah Teala’nın şu kavlini görmez misin; “Ey Davud! Biz seni yeryüzünde halife yaptık. O halde insanlar arasında adaletle hükmet. Hevâ ve hevese uyma, sonra bu seni Allah’ın yolundan saptırır. Doğrusu Allah’ın yolundan sapanlara, hesap gününü unutmalarına karşılık çetin bir azap vardır.”(Sa’d 26)

Neticede hüküm, hak ve heva olmak üzere iki şık arasındadır. Bir üçüncü şık yoktur. Yine Allah Azze ve Celle buyuruyor ki;

“Kalbini bizi anmaktan gafil kıldığımız, kötü arzularına uymuş ve işi gücü aşırılık olan kimseye boyun eğme.”(Kehf 28)

“Allah'tan bir yol gösterici olmaksızın kendi hevesine uyandan daha sapık kim olabilir!”(Kasas 50)

“Sonra da seni din konusunda bir şeriat sahibi kıldık. Sen ona uy; bilmeyenlerin isteklerine uyma.”(Casiye 18)

İbni Mesud r.a.'den; “Rasulullah sallallahu aleyhi ve sellem bize bir çizgi çizdi ve buyurdu ki; “İşte Allah'ın yolu” sonra bu çizginin sağına ve soluna da çizgiler çizerek buyurdu ki; “İşte bu yollardan her birinin üzerinde şeytan vardır ve kendisine çağırır.” Sonra şu ayeti okudu; “Şüphesiz bu, benim dosdoğru yolumdur. Buna uyun. (Başka) yollara uymayın. Zira o yollar sizi Allah'ın yolundan ayırır. İşte sakınmanız için Allah size bunları emretti.”(En'am 153)[27]

İbni Mesud r.a. dedi ki; “Şüphesiz bizler, uyarız, yenilik çıkarmayız, tâbî oluruz, bidat çıkarmayız. Emre sarıldığımız sürece sapıtmayız.”[28]

5- Amelin kabul olunması için ihlâs yeterli değildir. Zira şüphesiz, İslam iki dînî esas üzere kuruludur; ortağı olmayan tek Allah'a kulluk etmemiz ve dinde meşru olan, Rasulün emri olan şeyle ibadet etmemiz.[29]

Yani sahih amel iki şart ile makbul olur; ihlâs ve Rasule tâbî olmak. Fudayl bin Iyaz r.a. der ki; “Şüphesiz amel samimî olup doğru olmazsa kabul edilmez. Yine amel, doğru olup samimi olmazsa kabul edilmez. Samimi olması; yalnız Allah için yapılmasıdır. Doğru olması ise sünnete uygun olmasıdır.”[30]

Bunun delilleri çoktur. İbadetin Allah'a has kılınması şu ayetlerle vaciptir; “Halbuki onlara ancak, dini yalnız O'na has kılarak ve hanifler olarak Allah'a kulluk etmeleri, namaz kılmaları ve zekât vermeleri emrolunmuştu. Sağlam din de budur.”(Beyine 5)

Bir adam Rasulullah sallallahu aleyhi ve sellem'e gelerek; “Hem sevabını hem de övülmeyi umarak savaşan kimse hakkında ne dersin?” dedi. Buyurdu ki; “Ona karşılık yoktur” adam bunu üç sefer sordu ve hepsinde aynı cevabı aldı. Rasulullah sallallahu aleyhi ve sellem sonunda şöyle buyurdu; “Şüphesiz Allah ancak kendisi için halis olarak yapılan ameli kabul eder.”[31]

Rasule tabi olmanın gereğine gelince; Allah Azze ve Celle şöyle buyurmuştur; “(Resûlüm!) De ki: Eğer Allah'ı seviyorsanız bana uyunuz ki Allah da sizi sevsin ve günahlarınızı bağışlasın. Allah son derece bağışlayıcı ve esirgeyicidir.”(Âl-i İmran 31)

“Allah'a ve Allah'ın bütün kelâmlarına iman etmiş bulunan o ümmî peygambere, evet ona uyun ki, hidayete erebilesiniz.”(A'raf 158)

Enes (radiyallahu anh) anlatıyor: Hz. Peygamber (aleyhissalâtu vesselâm)'in zevce-i

pâklerinin hâne-i saâdetlerine bir gurub erkek gelerek Resûlullah (aleyhissalâtu vesselâm)'ın (evdeki) ibadetinden sordular. Kendilerine sordukları husus açıklanınca sanki bunu az bularak:

"Resûlullah (aleyhissalâtu vesselâm) kim, biz kimiz? Allah O'nun geçmiş ve gelecek bütün günahlarını affetmiştir (bu sebeple O'na az ibadet de yeter) dediler. İçlerinden biri: "Ben artık hayatım boyunca her gece namaz kılacağım" dedi. İkincisi: "Ben de hayatımca hep oruç tutacağım, hiç bir gün terk etmeyeceğim" dedi. Üçüncüsü de: "Kadınları ebediyen terk edip, onlara hiç temas etmeyeceğim" dedi. (Bilâhere durumdan haberdar olan) Hz.

Peygamber (aleyhissalâtu vesselâm) onları bularak:

"Sizler böyle böyle söylemişsiniz. Halbuki Allah'a yemin olsun Allah'tan en çok korkanınız ve yasaklarından en ziyade kaçınanınız benim. Fakat buna rağmen, bazan oruç tutar, bazan yerim: namaz kılarım, uyurum da; kadınlarla beraber de olurum. (Benim sünnetim budur), kim sünnetimi beğenmezse benden değildir" buyurdu.[32]

Muaviye r.a. Kabe'nin dört rûknünü selamlayınca İbni Abbas r.a.; "Peygamber sallallahu aleyhi ve sellem bu iki rûknü selamlamazdı" dedi. Muaviye r.a.; "Bu ikisi Kabe'den ayrı değil ki" dedi. İbni Abbas r.a.; "Sizin için Allah Rasulünde en güzel örnek vardır" dedi. Bunun üzerine Muaviye r.a.; "Doğru söyledin" dedi.[33]

Amr b. Yahya'dan; "babamı, babasından (naklen) şöyle rivayet ederken duydum: "Babam dedi ki; "Sabah namazından önce Abdullah b. Mes'ûd'un kapısının önünde otururduk. Çıktığında, onunla beraber mescide giderdik. Neyse (bir gün) Ebû Musa el-Eş'arî yanımıza geldi ve; "Ebû Abdirrahman (yani Abdullah b. Mes'ûd) şimdiye kadar yanınıza çıktı mı?" dedi. "Hayır" dedik. O da bizimle beraber oturdu. Nihayet (Abdullah) çıktı. Çıkınca toptan ona ayağa kalktık. Sonra Ebû Musa ona şöyle dedi:

"Ey Ebû Abdirrahman! Biraz önce mescidde yadırgadığın bir durum gördüm. Ama yine de, Allah'a şükür, hayırdan başka bir şey görmüş değilim." (Abdullah) "Nedir o?" diye sordu. O da; "Yaşarsan birazdan göreceksin. Mescidde halkalar halinde, oturmuş, namazı bekleyen bir topluluk gördüm. Her halkada (İdareci) bir adam, (halkadakilerin) ellerinde de çakıl taşları var. (idareci): "Yüz defa Allahu ekber deyin" diyor, onlar da yüz defa Allahu Ekber diyorlar. Sonra, yüz defa La İlahe İllallah, deyin diyor, onlar da yüz defa La ilahe İllallah diyorlar. Yüz defa Sübhanallah deyin diyor, onlar da yüz defa Sübhanallah diyorlar." Abdullah b. Mes'ûd; "Peki onlara ne dedin?" dedi. "Senin görüşünü bekleyerek -veya "senin emrini bekleyerek" -onlara bir şey söylemedim." dedi.

Dedi ki; "onlara kötülüklerini hesap etmelerini emredip (bununla) iyiliklerinden hiçbir şeyin de zayi edilmeyeceğine dair onlara güvence verseydin ya!" dedi. Sonra gitti, biz de onunla beraber gittik. Nihayet o, bu halkalardan birine geldi, başlarında durdu ve şöyle dedi: "Bu, yaptığınızı gördüğüm nedir?"

Dediler ki; "Ey Ebû Abdirrahman! Bunlar çakıl taşları. Onlarla Allahu Ekber, La ilahe İllallah ve Sübhanallah deyişleri sayıyoruz." (Bunun üzerine Abdullah b. Mes'ûd) dedi ki; "Artık kötülüklerinizi sayıp (hesap edin)! Ben, iyiliklerinizden hiç bir şeyin zayi edilmeyeceğine kefilim. Yazıklar olsun size! Ey Ümmet-i Muhammed, ne çabuk helak oldunuz! Peygamberinizin -salallahu aleyhi ve sellem- şu sahabeti içinizde hâlâ bolca bulunmakta. İşte onun elbiseleri, henüz eskimemiş; kapları, (henüz) kırılmamış. Canım elinde olan Allah'a yemin olsun ki, sizler kesinlikle ya Muhammed'in dininden daha doğru

yolda olan bir din üzerindesiniz (-ki bu imkânsızdır-) veya bir sapıklık kapısı açmaktasınız." Onlar; "Vallahi, ey Ebû Abdirrahman, biz, başka bir şey değil, sadece hayrı (elde etmeyi) İstedik" dediler.

O da şöyle karşılık verdi; "Hayrı (elde etmek) isteyen niceleri vardır ki onu hiç elde edemeyeceklerdir. Resûlullah -salallahu aleyhi ve sellem- bize haber vermişti ki; Kur'an'ı okuyacak olan bir topluluğun bu okuyuşları sadece dilde kalacak, onların köprücük kemiklerini ileriye geçmeyecek. Vallahi, bilmiyorum, belki onların çoğu sizdendir." Sonra Abdullah onlardan yüz çevirdi.

(Amr b. Yahya'nın dedesi) Amr b. Selime, bundan sonra şöyle dedi: Bu halkalardaki (insanların) tamamını, en-Nehrevân olayında, haricîlerin yanında bize karşı vuruşurken gördük." [34]

Bu kıssa, alim sahabelerin, ibadetlerin vesile ve maksatları hakkındaki anlayışlarını göstermektedir. Bir topluluk, Allah Azze ve Celle'yi tesbih, tekbir, tehlil ve tahmid ile zikrediyor, bu zikredişlerini saymak için taş kullanıyorlar. Bu amellerinde niyetleri Allah'a ibadet etmek olduğu halde İbni Mesud r.a. bunları sünnete muhalif bir bidat görerek onlara karşı çıkmıştır. Zira Rasulullah sallallahu aleyhi ve sellem böyle yapmamıştır. Onların niyetlerinin güzel oluşu, yaptıklarının sahih olduğunu göstermiyor. Zira niyetin güzel olması, bidatı sünnete çevirmez ve çirkini güzel yapmaz. Güzel niyetin yanında sünnete ve selefe uyma şartı da kaçınılmazdır.[35]

Said bin el-Müseyyeb radiyallahu anh, fecrin doğuşundan sonra namaz kılmaya devam eden birini gördü ve onu uyardı. Adam; "Ey Ebu Muhammed! Namaz kıldım diye Allah bana azab eder mi?" diye aklınca haklı bir gerekçe zikretti. İbnül Müseyyeb; "Hayır, fakat Allah sana Sünnet'e aykırı hareket ettiğin için azab eder." Dedi.[36] Benzeri İbni Abbas r.a.'dan da rivayet edilmiştir.[37]

Elbanî r.a. der ki; "Said Bin el-Müseyyeb'in bu veciz cevabı, bidatleri güzel görene karşı ve sünnet ehlini "zikri ve namazı inkâr etmekle" suçlayanlara karşı kuvvetli bir silahtır. Hâlbuki sünnet ehli sadece sünnete muhalif olan namaz, zikir v.b. şeylere karşı çıkmaktadır." [38]

Birisi imam Malik'e; "Ey Ebu Abdullah! Nerede ihrama gireyim?" dedi. O da; "Rasulullah sallallahu aleyhi ve sellem'in girdiği yer olan Zul-Huleyfe'den itibaren" dedi. Adam; "Ben, kabrin yanında, Mescidin yanından girmek istiyorum" dedi. İmam Malik; "Öyle yapma! Fitneye düşmenden korkarım." Dedi. Adam; "Bunda ne gibi bir fitne olabilir ki? Ben daha fazla mesafeden ihrama gireceğim." Deyince imam Malik; "Hangi fitne senin kendini Rasulullah sallallahu aleyhi ve sellem'i fazilette geçmiş görmenden daha büyük olabilir? Allah Azze ve Celle buyuruyor ki; "O'nun emrine muhalefet edenler kendilerine bir fitnenin veya elim bir azabın isabet etmesinden sakınsınlar." (Nur 63)" [39]

6- Sahih deliller bidati mutlak olarak kötülemektedir. Bidatın; "hasene=güzel" ve "seyyie=kötü" diye ikiye taksim edilmesinin delili yoktur.

Rasulullah sallallahu aleyhi ve sellem; "Şüphesiz sözlerin en güzeli Allah'ın Kelam'ı, yolların en hayırlısı Muhammed Sallallahu aleyhi ve sellem'in yoludur. İşlerin en kötüsü sonradan çıkarılanlarıdır. Her sonradan çıkarılan şey bid'attir ve her bid'at sapıklıktır. Her sapıklık ta ateştedir." Buyurmuştur.[40]

Yine şöyle buyurmuştur; "Sizden kim Benden sonra yaşarsa birçok ihtilaflar görecektir. Bu yüzden sünnetime ve hidayete erdirilmiş raşid halifelerin sünnetine sarılmanız gereklidir. Ona azı dişlerinizle ısırır gibi sarılıp, bırakmayın. Sizleri sonradan çıkarılanlardan sakındırırım. Zira şüphesiz her sonradan çıkarılan şey bidattir ve her bidat sapıklıktır."[41]
"Kim şu emrimizde olmayan bir şey çıkarırsa o reddolunur."[42]

"Kim emrimiz olmayan bir şeyle amel ederse, o reddolunur."[43]

Bu hadislerde olduğu gibi bidatler arasında bir ayırım söz konusu değildir. Nekre (belirsiz) olarak gelen izafe umum ifade eder. ancak bir istisna varsa o başka. Peki burada istisna nerede? Bazılarının istisna iddialarına cevap inşallah ileride gelecek.

Bu, bütün salih selefın anlayışıdır. Nitekim İbnu Ömer r.a.; "İnsanlar güzel görse de bütün bidatler sapıklıktır." Demiştir.[44]

İbni Mesud r.a.; "Ey İnsanlar! Sizler hadis anlatıyorsunuz ve size hadis anlatılıyor. Bir bidat gördüğünüz zaman ilk duruma sarılın."[45]

İşte bu iki sahabe bidati umum manada almışlar, güzel-çirkin ayırımı yapmamışlardır. Usul ilminde sabit olmuştur ki; şeriatın küllî delili, pek çok yerde, farklı zamanlarda ve farklı durumlarda tekrar ederse, o tahsis edilmez ve sınırlandırılmaz. Böylece delilin getirdiği hüküm, mutlak olarak genellik ifade eder. Bidati kötüleyen ve ondan sakındıran hadisler de bu kabildendir. Nitekim peygamber sallallahu aleyhi ve sellem, minber üzerinde Müslüman topluluğuna pek çok zaman ve farklı hallerde bütün bidatlerin sapıklık olduğunu belirtmiş, ne bir ayette, ne de bir hadiste bu konudaki genelleştiren ifadeyi sınırlandıran bir delil gelmemiştir. Bu da genel ifadenin, mutlak oluşunu gösterir.

Salih selef de bidatin kötülenmesinde icma etmiş, bundan hiçbir şeyi istisna etmemişlerdir. Sabit olan icma; bütün bidatlerin kötü oluşunu, hiçbir bidatin güzel olamayacağını göstermektedir.[46]

7- bidatın güzelinin de olduğunu iddia edenlerin, yapılan işin zahirde taat olduğunu mazeret göstermeleri geçersizdir. Aslında o tam aksine masiyettir. Zira mücerred akıl, mesela öğlen namazını neşeli zamanlarda beş rekat kılmayı daha güzel görür. Bu, diğer farzlar için de aynıdır. Bidati güzel görenin, güzelini çirkininden ayırmaya şiddetli bir

ihtiyacı vardır. Biz ittifakla diyoruz ki; zahiri taat olan her şey taat olmadığı gibi, zahiri masiyet olan her şey de masiyet değildir. Neticede bidatçı, isabet ettiği güzel bidat ile hatta ettiği çirkin bidat arasında döner durur. Durum böyle olunca, bu bidatin güzel olduğunu iddia etmek ancak Kitap ve Sünnet'ten bir delil ile mümkün olabilecektir. Hâlbuki Kitap ve Sünnet'ten delil bulunan şey bidat değildir. O halde "güzel bidat" iddiası batıldır. Herhangi bir amelin "güzel bidat" olduğunu iddia edene; "bir bidatin güzel mi, yoksa çirkin mi olduğunu nereden anladığını sorarız.

Güzel zannedilen pek çok amelin aslında çirkin bidat olduğuna sıkça şahid oluruz. Mesela Sahihu Müslim'de; Ukbe bin Amir r.a.'den şu rivayet gelmeseydi anlayamazdık; "Üç vakit vardır ki, Resûlullah (aleyhissalatu vesselâm) bizi o vakitlerde namaz kılmaktan veya ölülerimizi mezara gömmekten nehyetti:

— Güneş doğmaya başladığı andan yükselineceye kadar.

— Öğleyin güneş tepe noktasına gelince, meyledinceye kadar.

— Güneş batmaya meyledip batıncaya kadar."[47]

Sahihayn'daki rivayette Aişe (radıyallâhu anhâ) anlatıyor: "Allah namazı (ilk defa farz ettiği zaman iki rek'at olarak farz etmişti. Sonra onu hazer için (dörde) tamamladı. Yolcu namazı ilk farz edildiği şekilde sabit tutuldu."[48] *Bu hadis ulaşmasaydı, seferde namazı tam kılmanın caiz olmadığını anlayamazdık.*

Rasulullah Sallallahu aleyhi ve sellem, abdest alırken azalarını üçer kere yıkadıktan sonra; "İşte abdest budur. Kim bundan fazla yaparsa kötülük ve zulüm etmiş olur."

Buyurmuştur.[49] *Bu hadis olmasaydı abdest alırken azaları beş kez yıkamanın, akıl güzel gördüğü halde caiz olmadığını anlayamazdık.*

İbni Abbas r.a. rivayet ediyor; Rasulullah sallallahu aleyhi ve sellem buyurdu ki; "Dikkat edin! Ben rükû ve secdelerde Kuran okumaktan nehyolundum"[50] bu hadis olmasaydı bu fiilin caiz olmadığını nereden anlayacaktık? Şeriatta taat zannedilen birçok şey aslında masiyettir ve ceza gerektirir.

8- insanların çoğu, genel manada gelen nasları bidatleri için delil getiriyorlar. Bu ise büyük bir hata olup, usul ilminin önemli kaideleri ile çelişmektedir.

Mesela; birkaç kişi mescide namaz kılmak için gelseler, içlerinden biri öne geçip onlara cemaatle tahıyyetül mescid namazı kıldırса, içlerinden bazısı da buna karşı çıksa, diğerleri de kişinin cemaatle kıldığı namazın yalnız başına kıldığı namazdan daha faziletli olduğuna dair hadisleri delil getirсе, iki ayrı görüşe bölünmüş olmazlar mı? Bunlardan birisi bu istidlale uygun, diğeri muhaliftir. Halbuki bu delil başka bir konuda varid olmuştur. Peki, burada ayırıcı kavil hangisidir?

Şeyhulislam İbni Teymiye, Tefsir Usulü'ne Giriş adlı eserinde diyor ki; "Şu bilinmelidir ki, Peygamber sallallahu aleyhi ve sellem ashabına Kuran'ın manalarını, onun lafızlarını nasıl açıkladıysa öyle açıklamıştır. Çünkü Allah Teala'nın; "Biz sana zikr'i indirdik ki, insanlara ne indirildiğini açıklayasın."(Nahl 44) ayeti, hem lafzın, hem de mananın açıklanmasını içine alır.

(Tabiîn'den) Ebu Abdurrahman es-Sulemi demiştir ki; "Osman bin Affan ve Abdullah bin Mesud gibi, bize Kuran okutanlar bildirmişlerdir ki, onlar peygamber sallallahu aleyhi ve sellem'den on ayeti ilim ve amelce öğrenmeden geçmezlerdi. Onlar bize dediler ki; "Bizler Kuran'ı ilim ve amel ile birlikte öğrendik." [51]

Bundan dolayıdır ki, onlar, bir sureyi bellek için uzun bir müddet o sure üzerinde dururlardı. Enes r.a. şöyle demiştir;

"Bizim zamanımızda birisi Bakara ve Al-i İmran surelerini okuduğu zaman gözümüzde büyürdü." [52]

Abdullah bin Ömer r.a., Bakara suresini öğrenmek (ezberlemek) için birkaç yılını, bir rivayete göre sekiz yılını vermiştir. Bunu İmam Malik rivayet etmektedir. [53]

Çünkü Allah Azze ve Celle şöyle buyurmuştur; "Sana bu mübarek Kitab'ı, ayetlerini düşünsünler ve akıllı olanlar öğüt alsınlar diye indirdik." (Sad 29)

"Hâla Kur'an üzerinde gereği gibi düşünmeyecekler mi?" (Nisa 82)

"Onlar bu sözü (Kur'an'ı) hiç düşünmediler mi?" (Müminun 68)

Bu ayetlerde sözedilen "tedebbür; iyi düşünmek", Kur'anın manalarını anlamadan gerçekleşmez. Yine Allah Azze ve Celle şöyle buyurmuştur;

"Akıl erdiresiniz diye biz onu Arapça bir Kur'an olarak indirdik." (Yusuf 2) Bir söze akıl erdirmek için, onu anlamak gerekir. Malumdur ki, her söz mücerred lafızlarından öte, manasının anlaşılması için söylenir. Kuran ise anlaşılmaya daha layıktır.

Tıp, hesap gibi fen dallarıyla ilgili kitap okuyan bir topluluğun, okuduklarını anlamak istememeleri düşünülemez. O halde kurtuluşlarına, din ve dünya saadetlerine sebep olacak olan Allah Kelamı nasıl olur da anlaşılacak için okunmaz?" [54]

İmam Şatıbi de el-Muvafakat'ta genel manadaki delillerle selefin anlayışına muhalif istidlalde bulunanlara ve delili, varid oluş sebebinden başka konulara hamledip onunla amele çağıranlara reddiyede bulunarak der ki;

"İlk nesillerin hiçbir şekilde amel etmedikleri deliller: Sonra gelenlerin (müteahhirûn) kendi kuruntularına bunları delil olarak kullanmaları asla yerinde değildir ve onlar hiçbir şekilde delil olamazlar. Zira eğer delil olsalardı, sahabe ve tabiîn nesillerinin değerlendirmelerinden uzak kalıp da şunların onu anlaması gibi bir sonuç asla ortaya çıkmazdı. İlk nesillerin amel ettiği veya terk ettiği şey, delil sanılan şeyin gereğine nasıl ters düşer ve onunla nasıl çatışabilir?

Sonra gelen nesillerin bu türden delillerle amel etmeleri, ilk nesillerin icmâına muhalefet olmaktadır. İcmâa muhalefet eden her kim olursa olsun hatalıdır. Zira Muhammed ümmeti hata üzerinde görüş birliği etmez. Onların üzerinde bulundukları fiil ya da terk, sünnettir ve muteber bir durumdur, hidâyettir. İnsan ya hata eder ya da isabet eder. Selefe muhalefet eden kimseler hata üzerindedir. Bu kadarı delil olarak yeterlidir...

İşte bu noktadan hareketledir ki, ehl-i sünnet âlimleri Râfızîlerin "Peygamber sallallahu aleyhi ve sellem kendinden sonra halife olmak üzere Hz. Ali'yi tayin etti" şeklindeki iddialarına kulak asmamışlardır. Çünkü bütün sahabenin bu iddia aksine hareket etmiş

olmaları, onun batıl ve dikkate alınmayacağına açık bir delildir. Çünkü sahabe hata üzerinde görüşbirliği etmez. Çoğu zaman bid'at ve sapık mezhep sahiplerinin Kitap ve sünnet ile iddialarını desteklemeye çalıştıklarını görürsün; bunlar keyfi yorumlar yaparlar, onların müteşâbihlerine sarılarak havayı bulandırmak ve böylece halka karşı kendilerinin hak üzere oldukları intibainı vermek isterler.”[55]

Yine aynı eserde der ki; “Bundan dolayı, şer’i deliller üzerinde duran kimselerin, mutlaka o delillerden selefin ne anladıklarını gözönünde bulundurmaları bir mecburiyettir. Onların amel edediklerine uygun düşen mana, doğru olmaya en layık olandır; ilim ve amel için en uygundur.”[56]

Hafız İbn Abdilhadi r.a., der ki; “Bir ayeti veya bir hadisi, Selef zamanında onların bilmediği ve ümmete açıklamadıkları halde te’vil etmek caiz değildir. Aksi halde "selefin bu gerçeği bilmedikleri ve bu konuda sapmış oldukları, sonraki asırlarda çıkmış olan bu iddia sahibinin ise hidayet üzere olduğu" gibi bir anlam çıkar.”[57]

İbn Kayyım r.a. diyor ki; “Allah'ın Kitabındaki bir ayeti Selef ve imamların açıkladıklarına muhalif şekilde yorumlayan kişi iki halden biri içindedir; ya kendisi hata etmiştir ya da bunu kendisinin söylediklerine muhalif olarak açıklayan selef hata etmiştir. Akıl sahibi bir kimse, bu kimsenin hata yapmaya seleften daha layık olduğunda şüphe etmez.

Bu konuda "Onlar bu işin ehli ise, biz de onun ehliyiz" diyerek gururlanan kişi, küstahlık ederek kapıları kendi yüzüne kapamıştır. Doğru yola eriştirecek olan Allah'tır.” [58]

Derim ki, bu kaideyi anladıysan, bahsettiklerimiz içinde hangi fırkanın hidayet üzere olduğu ortaya çıkmış demektir.

İşte bu umumi delil, Selef r.a.'un amelinde veya anlayışında varid olmayan bir şeyin (Farz namazlar ve teravih gibi cemaatle kılınan namazların diğer nafîlele namazlara kıyaslanarak cemaatle kılınamayacağı gibi) cemaate delil getirilmesinde geçerli olmadığını gösteriyor. Öyleyse, umumun bir parçasında geçerli olan şey, bütün parçaları için geçerli olmayacaktır. Selefin uygulamasında bunun bir başka örneğini görelim;

Ebu Davud, Sünen'inde Mücahid r.a.'den rivayet ediyor; “İbni Ömer r.a. ile beraber idim. Bir adam öğle veya ikindi vaktinde tesvib yaptı. Bunun üzerine İbni Ömer r.a.; “Benimle gel de gidelim. Zira bu bidattir” dedi.[59]

Tesvib; onların mescidlerin kapılarında durup “Namaza! Namaza!” diye nida etmeleridir.[60]

Birisi gelip; “Namazı hatırlatmakta ne zarar var? Allah Teala; “Hatırlat, zira hatırlatmak müminlere fayda verir”(Zariyat 55) buyurmuştur.” Derse, onun sözü kabul edilmez, bu anlayışı reddolunur. Çünkü Selef radiyallahu anhum bu ayeti genele yorumlayarak anlamamıştır. Malumdur ki, İbn Ömer r.a. Rasulullah Sallallahu aleyhi ve sellem'e uymada

en dikkatli olan ve sünneti en iyi gözeten sahabelerden biridir.

Buna diğer bir örnek daha önce geçen şu rivayettir; Nafi anlatıyor; İbni Ömer r.a.'nın yanında birisi hapşırda ve "Elhamdulillah ves selamu ala Rasulih" dedi. Bunun üzerine İbni Ömer r.a.; "Ben de "Elhamdulillah ves selamu ala Rasulillah diyorum ama, Rasulullah sallallahu aleyhi ve sellem'in bize öğrettiği böyle değildir. Biz deriz ki; "Elhamdulillah ala kulli hal"[61]

Burada İbn Ömer r.a., "Şüphesiz Allah ve melekleri peygambere salat ederler, ey iman edenler siz de ona salat ve selam verin"(Ahzab 56) ayeti umum ifade ettiği halde, bu adama karşı çıkıyor. Demek ki ayet umum ifade etmesi yanında, sahabenin ve onlardan sonra gelen salih selefin anlayışı önceliklidir.

Allah ona rahmet etsin, İmam el-Evzaî ne güzel demiş; "Sünnet üzere olmaya sabrediniz! Sahabelerin durduğu yerde durunuz ve onların söylediklerini söyleyiniz. Onların açıklama yapmadığı şeyi açıklamaya çalışmayın. Salih selefin yolunu tut! Onlara geniş gelen şey sana da geniş gelir."[62]

Bunun üzerine diyoruz ki; Öncekilere muhalefet etmekten şiddetle sakın! Faziletli gibi görünse bile buna yanaşma! Onda bir fazilet olsaydı selef bunu yapmaya daha layıktır. Yardımcımız Allah'tır.[63]

9- Bidat'a "bidat-ı hasene" demek, kötülük getirir.

Birincisi; bir bidatın güzel görülmesi, onlar tarafından; Allah'ın kulları için tamamladığı ve razı olduğu bu dinde müstehap görülmesi demektir. Böyle bir iddianın batıl oluşu ise ortadadır. Zira ne Allah kullarına bu bidatı emretmiş, ne de Rasulullah Sallallahu aleyhi ve sellem emretmiştir. Raşid halifeler, diğer sahabeler ve onlara tabi olan Tabiin de bunu yapmamışlardır. İşte böylece, kim bir bidati dinde güzel bulursa, Allah'a, Kitabına ve Rasulüne bilmeden iftirada bulunmuş olur.

İkincisi; Peygamber sallallahu aleyhi ve sellem ve ashabının bazı amelleri terk etmeleri de övülmüş, güzel ve bereketli sünnetlerdir. Zira Rasulullah Sallallahu aleyhi ve sellem ve ashabı ondan uzak durmuşlardır.

Üçüncüsü; bidatı hasene diye iddia ederek yerleştirmek isteyenler, ne Rasulullah Sallallahu aleyhi ve sellem'in övülmüş, mübarek sünnetinde ne de Sahabelerinin fiilinde olmayan bir şeyle amel etmeyle, sünnet ile amel etmenin kazandırdığı şeyin kazanılacağını iddia etmiş olurlar. Bunu ise, akıl ve din sahibi biri söylemez."[64]

İKİNCİ BÖLÜM:

BİDATLERİ TAKSİM EDENLERİN ŞÜPHELERİ

Birinci Şüphe;

"Kim İslâm dininde güzel bir sünnet başlatırsa, bu güzel işten dolayı kendisine sevap verilir. Ayrıca kendisinden sonra bu sünnetle amel edenlerin sevabı kadar da kendisine sevap yazılır; bu, diğerlerinin sevabından da bir şey eksiltmez. Kim de İslâm dininde kötü bir sünnet başlatırsa, kendisine hem kendi günahı hem de o işle amel edenlerin günahı kadar

günah yazılır ve bu diğerlerinin günahından da bir şey eksiltmez.”[65] Mealindeki hadis hakkında anlayışlar;

Buna birkaç açıdan cevap verilebilir;

Birincisi; «men senne» ile kastedilen bir sünneti bizzat uygulamaktır; yoksa ortaya yeni bir şeyler çıkarmak, teşri yapmak değildir. Yani hadis, yeni bir şeyler ortaya koymakla ilgili değil, bizzat sünnette olanla amel etmeyi teşvik yönündedir. Buna delil, hadisin geliş sebebidir ki, o da meşrû kılınan sadakadır.

Hadisin geliş sebebi ile ilgili şöyle bir rivayet vardır: Cerir b. Abdullah şöyle demektedir: Peygamber (s.a.s.), hutbesi esnasında bizleri sadaka vermeye teşvik etti. Ama insanlar bu konuyu biraz ağırdan aldılar. Bunun üzerine Peygamber (s.a.s.)’in yüzünde kızgınlık ifadesi belirdi. Ensardan birisinin bir kese getirmesi üzerine insanlar da ona uydular, öyle ki, onun yüzünde sevinç görüldü ve şöyle dedi:« Kim güzel bir sünnet başlatırsa....» [66].

İkincisi; « kim İslâm dininde güzel bir sünnet başlatırsa » ifadesini kullanan la, «her bidat dalalettir» ifadesini kullanan aynı kişidir; yâni Peygamberdir. Binaenaleyh, Peygamber (s.a.s.)’in kendine ait bir sözü başka bir sözle tekzip etmesi veya sözlerinde bir çelişki olması söz konusu olamaz; bu mümkün değildir[67]

Dolayısıyla bizim bir hadisi alıp, diğer bir hadisten yüz çevirmemiz câiz değildir. Bu da, Kur’anın bir kısmını kabul edip diğer bir kısmını kabul etmeyenine haline benzer.

Üçüncüsü; Peygamber, (s.a.s.) « kim bir sünnet başlatırsa » demiş “kim bir bid’at çıkarırsa” dememiştir. Yine, «İslâm’da... » demiştir, zira bid’atler ise, İslâm’dan değildir. Ayrıca «güzel (hasene)» sıfatını kullanmıştır, bid’at ise güzel değildir[68].

Bid’at ile sünnet arasındaki fark son derece açıktır. Sünnet, uyulan, tatbik edilen yoldur; bid’at ise, dinde sonradan ortaya çıkarılan şeydir.

Dördüncüsü; seleften hiç bir kimsenin, insanların sonradan ortaya çıkardıkları şeyleri (bid’atı) “sünnet-i hasene” olarak adlandırdıklarına dâir bir nakil gelmiş değildir.

Beşincisi; «men senne » ifadesi dinde zaten mevcut olan ama ihmal edilen veya unutulan bir sünneti ihyâ etmek, yeniden yaşanılır hale getirmek manâsındadır. Dolayısıyla « senne » kelimesi, bu hadiste terkedilen bir sünneti ihyâ eden kimse hakkında izâfi olarak kullanılmıştır.

Buna şu hadis delildir: “Kim benim sünnetimden bir sünneti ihyâ eder ve insanlar onunla amel eder hale gelirse, amel edenlerin ecirleri kadar ona ecir yazılır; diğerlerinin ecirlerinden de hiçbir şey eksilmez. Kim de bir bid’at ihdas eder ve bununla amel edilirse, bu bid’atle amel edenlerin günahı kadar ona günah yazılır; diğerlerin günahlarından da hiç bir şey eksilmez” [69]

Altıncısı; Peygamber (s.a.s.)’in, “kim güzel bir sünnet başlatır” ve “kim kötü bir sünnet başlatır” ifadesini yeni bir sünnet “icat etme” anlamında kullanmaya imkan yoktur. Zira bir şeyin iyi mi yoksa kötü mü olduğunu tespit etmek ancak şer’î delillerle mümkündür.

Bu durumda hadiste geçen sünnet, ya şeriatte güzel ya da çirkindir. Bu ifadelerin “sadaka” veya benzeri hayırlar olarak anlaşılması çok yerinde olacaktır. Kötü sünnet (yol) ise, Adem oğullarının; «zira o ölüm olayını ilk olarak sünnet kıldır»[70] tarzında hadiste tenbih edildiği gibi, şeriatın masiyet saydığı günahlara götüren bir merteye olarak kalır. Dolayısıyla bid’atler de öyledir. Zira din bunları kesin olarak zemmetmekte ve onlardan sakındırmaktadır.[71]

İkinci Şüphe :

Bid’atleri güzel gösterme gayretinde olanların yanlış telaki ettikleri bir delil de,

(حَسَنَ اللَّهُ عُنْدَهُمْ حَسَنًا الْمُسْلِمُونَ رَأَاهُ مَا)

“Müslümanların güzel gördüğü şey Allah katında da güzeldir”[72] şeklindeki rivayettir.

Cevap:

Birincisi; bu rivayetin Peygamber (s.a.s.)’e aidiyeti (merfû’) sahih değildir. Aksine bu ifade İbn Mes’ûd’a aittir, mevkûf bir rivayettir.

İbn Kayyim şöyle der: “Bu ifade Peygamber (s.a.s.)’in sözü değildir. Bunu, hadis konusunda bilgisi olmayan kişiler ona nisbet etmişlerdir. Bu söz, İbn Mesud’dan bizzat kendi sözüyle sabittir ”[73].

İbn Abdilhâdî şöyle demiştir: “ Bu haber Enes’den sâkıt (zayıf) bir senedle Peygamber (s.a.s.)’e nisbet edilmiştir. Doğru olan, bu sözün İbn Mes’ûd’a ait mevkûf bir rivayet olduğudur ”[74]

ez-Zeylaî ise, bu konuda şöyle demektedir: “ Bu haberin merfû olarak rivayeti gariptir; ben bu ifadenin sadece İbn Mes’ûd’a nisbet edildiğini gördüm”[75]

el-Elbânî; de bu konuda şunu söyler : “ Rivayetin merfû olarak bir aslı yoktur, ancak İbn Mes’ûd’dan mevkûf olarak gelmiştir ”[76]

Daha önce de işaret edildiği gibi, kim olursa olsun, hiç bir kimsenin sözünün Peygamber (s.a.s.)’in sözü ile çatışması caiz değildir.

İkincisi; “el-Müslimûn” kelimesindeki “el” takısı zaman bildirmek içindir ve sahabe zamanına ve bizzat sahabeye işaret etmektedir. Rivayetin gelişi de buna işaret etmektedir.

Rivayetin tamamı şöyledir:

«Allah kullarının kalplerine baktı, Muhammed (s.a.s.)’in kalbinin kulların kalpleri içerisinde en güzeli olduğunu gördü ve o kalbi kendisi için seçti. Risaletini de onun vasıtasıyla gönderdi. Muhammed (s.a.s.)’in kalbinden sonra sair kullarının kalplerine baktı, Muhammed (s.a.s.)’in ashabının kalplerinin kulların kalpleri içerisinde en güzelleri olduğunu gördü ve onları Peygamberine yardımcıları kıldı. Bu yardımcıları Allah’ın dini uğrunda mücadele ettiler. Müslümanların iyi gördüğü Allah katında da iyidir, kötü

gördükleri (tasvip etmedikleri) Allah katında da kötüdür ».

Bazı rivayetlerde şu ilave de vardır:

«Bütün sahabîler Ebu Bekir'i halife olarak tayin etmek istediler»[77]

Bu da açıkça göstermektedir ki, burada "müslümanlar"la kastedilenler sahabîlerdir.

Bunların sahabiler olduğuna dair bir başka delil ise, hadis konusunda eser veren ulemanın bu rivayeti sahabîlerle ilgili bölümde zikretmeleridir. el-Hâkim'in "el-Müstedrek"inde de durum böyledir[78]. el-Hâkim bu rivayeti Ma'rifetu's-Sahâbe bölümüne almış, ancak ilk kısmını rivayet etmemiş ve rivayeti " Müslümanların iyi gördüğü..." (mâ rea'l-muslimûne hasenen...) kısmından itibaren almıştır. Bu da gösteriyor ki, el-Hâkim, rivayette geçen "el-Müslimûn" dan sahabenin kastedildiği sonucunu çıkarmıştır.

Durum böyle olunca, bütün sahabîlerin bid'atlerin zemmi ve çirkinliği konusunda fikir birliği içinde olduğu ortaya çıkar. Hiçbir sahabîden bid'atleri hoş gören bir rivayet varid olmamıştır.

Üçüncüsü; " el-Müslimûn " deki " el " takısının belli bir zamanı tayin için değil de bir umumiyet ifadesi olarak kullanılması durumunda bile, bununla kastedilen icmâ olur ki, icmâ da hüccettir.

İzz b. Abdüsselâm şöyle demektedir: "Hadis sahih ise, ' el-Müslimûn ' ile kastedilen ehl-i icmâ'dır, doğrusunu Allah bilir "[79]

Bu rivayeti bid'at-ı hasene'nin varlığına delil olarak öne sürenlere deriz ki;

"Müslümanların, güzelliği üzerine ittifak ettikleri bir tek bid'at örneği gösterebilir misiniz? " Şüphesiz bu mümkün değildir. Müslümanların güzel olduğu konusunda ittifak ettikleri bir tek bid'at yoktur. Aksine, İslâm'ın ilk asırlarında bütün bid'atlerin dalâlet vesilesi olduğu hususunda icmâ hasıl olmuştur. Allah'a sonsuz şükürler olsun ki bu icmâ hâlâ devam etmektedir.

Dördüncüsü; Abdullah b. Mes'ûd (r.a.) gibi mümtaz bir sahabînin sözü ile nasıl bir bid'at güzel gösterilmek istenebilir? Ki o sahabîler içinde bid'atler konusunda en hassas olan ve insanları şiddetle bundan nehyeden ve sakındıran bir zattı. Daha önce;

«Sizden öncekilere tâbi olun, yeni şeyler icad etmeyin; bu size yeter, zira her bid'at sapıklıktır» şeklindeki sözü geçmişti. Bunun dışında bid'atlerden nehyeden daha birçok sözü vardır.

Üçüncü Şüphe:

"Hadiste geçen "Bütün bidatler sapıklıktır" sözü genelleştirilemez. Çünkü Allah Teala; "O (rüzgâr), Rabbinin emriyle her şeyi yıkar, mahveder."(Ahkaf 25) buyurmuştur. Bu ayette geçen her şey lafzı rüzgârın her şeyi yıktığını ifade etmediği gibi bu hadiste kastedilen de bütün bidatler değildir"

Cevap:

Burada geçen "her şey" ifadesi de umumidir. Nitekim İbni Cerir Taberi Tefsirinde der ki; "Bu fırtına, rabbinin emriyle herşeyi harap etmektedir. Böylece Hud kavmi tamamen helak olup gitti."[80]

Kurtubi der ki; “Yani Ad kavminin insanlarından ve mallarından üzerinden geçtiği herşeyi bu hale getiriyordu. İbn Abbas dedi ki: Üzerine gönderildiği herşey, demektir.”[81] Diğer müfessirler de bu şekilde söylemişlerdir. Şeyhulislam İbn Teymiye der ki; “Peygamberimiz (salât ve selâm üzerine olsun) “Her bid'at dalalettir. (sapıklıktır)” sözünü sadece özellikle yasaklanmış bidatlere yormak, bu sözle sırf bu tip bidatlerin kastedildiğini ileri sürmek caiz değildir. Böyle düşünürsek bu hadisi anlamsız saymış oluruz. Çünkü her hangi bir küfür, her hangi bir fasıklık veya başka bir günah yasaklanınca bu yasaklamadan anlarız ki, ortada mubah sayılmış bir haram vardır. Bu haram bidat olabileceği gibi öyle olmayabilir de.

Şimdi eğer ister peygamberimiz zamanında işlenmiş olsun, ister öyle olmasın dinde özel hükümle yasaklananlar dışında münker (kötülük) yoksa ve ister bid'at olsun, ister olmasın sırf yasaklanan şeyler münker (kötülük) ise “bidat” ın hiç bir önemi, hiç bir özel etkinliği kalmaz. Yani ne varlığı bir davranışın kötü olduğunu ve ne de yokluğu bir hareketin güzel olduğunu göstermez.

Böyle olunca da Peygamberimizin (salât ve selâm üzerine olsun):

“Her bid'at dalalettir. (sapıklıktır)” sözü: “Her adet bir sapıklıktır” veya: “Gerek arapların ve gerekse acemlerin (arap olmayanların) her geleneği sapıklıktır.” gibi bir söz olur ve anlamı da:

“Bu adet ve gelenekler içinde yasaklananlar sapıklıktır” şeklinde olur. Bu da normal yorum sınırlarını aşan bir belge tahrifi ve saptırması olur ki, başlıcaları şunlar olan bir takım zararlı gelişmelere ve yıkımlara yol açar.

1 - Söz konusu zararların ilki, bu hadise karşı olan güvenin zayıflamasıdır. Çünkü ayrı ve özel bir delil ile yasaklandığı bilinen bir davranışla ilgili hüküm, bu hadisin içeriğinden olmayan söz konusu yasakla bilinmiş olur. O zaman da bu hadisin hiç bir anlamı kalmamış olur. Oysa Peygamberimiz bu sözleri büyük bir kalabalığa seslenirken ve genel karakterli bir konuşma içinde söylemiştir.

2 - Böyle olunca “bid'at” terimi, özü ve sözü bakımından hiç bir etkisi olmayan içi boş bir kelimeye dönüşür. Bu takdirde de bu söz veya kavrama dayanarak hüküm vermek, diğer etkisiz kavramlara dayanmakta olduğu gibi, aslında dayanaksız bir yargıya varmak olur.

3 - Bir şey söylerken böyle bir terim kullanmak, eğer bu terimle başka bir kavram kasdediliyorsa -ki konumuz bakımından bu “başka” kavram yasaklanmış belirli davranıştır- belirtilmesi gereken bir anlamı belirtmekten kaçınmak ve görüldüğü gibi anlaşılmaması gereken bir sözü söylemek olur. Çünkü “bid'at” ile “özel hükümlü yasak” arasında “genellik” ve “özellik, belirlilik” ilişkisi vardır. Yani her bid'at hakkında özel bir yasaklayıcı hüküm yoktur. Bunun yanında, her hakkında özel yasaklayıcı hüküm bulunan davranış da bid'at değildir. Böyle olunca her hangi bir terimi söylerken aslında başka bir terimi kasdetmek, sadece aldatmaca amacı güden konuşmacılara yaraşabilecek katıksız bir lâf cambazlığıdır. Tıpkı “kara” derken at ve “at” derken kara demek istemek gibi.

4 - Böyle bir yorumun yolaçaacağı bir başka sakınca da şudur.

Eğer Peygamber Efendimiz (salât ve selâm üzerine olsun) “Her bid'at dalalettir. (sapıklıktır)” ve “Sonradan ortaya atılmış şeylerden uzak durunuz” sözleri ile özel hükümlerle yasaklanmış kötülükleri kasdettiğini düşünecek olursak, o zaman Rasûlullah'ın bu hadislerle neyi anlatmak istediğini tümü ile hiç kimse tarafından bilinmeyen ve ancak seçkin alimler tarafından kısmen bilinebilen bir davranış biçiminin (özel hükümlü

yasaklar) kavranmasına havale etmiş olması gerekir ki, bu olabilecek bir şey değildir.

5 - Eğer Peygamberimizin (salât ve selâm üzerine olsun) bu sözleri ile sadece özel hükümle yasaklanmış davranışlar kasdedilecek olursa bu sözlerin kapsamların çok küçük bir kısmı göz önüne alınmış olur ki bu küçük kısım da özel hükümlü yasaklar olur. Çünkü eğer özellikle yasaklanan belirli bidatler ile haklarında özel yasak bulunmayan bidatler, biribiri ile karşılaştırılacak olursa, hakkında özel yasak bulunmayan bidatlerin kesin bir çoğunluk oluşturduğu görülür. Oysa genel karakterli bir sözle, bu sözün kapsamının çok küçük kısmını veya bir kaç ender muhtevayı kasdetmek caiz değildir.

Gerek bu saydığımız sakatlıklar ve gerekse burada sözünü etmediğimiz daha birçok sakıncalar kesinlikle bu yorumun yanlış olduğunu ve söz konusu hadisi bu anlama getirmenin caiz olmamasını gerektirir. Hadise böyle anlam veren kimsenin, giriştiği yoruma gerekçe oluşturacak bir delile dayanıp dayanmamış olması önemli değildir. Çünkü böyle bir manalandırma yapan kimsenin, yorumuna gerekçe saydığı delili açıklamadan daha önce söz konusu hadisin istediği anlamı vermeye elverişli olduğunu açıklamaması gerekir. Oysa saydığımız sebepler, elimizdeki hadisten böyle bir anlam çıkarabilmeyi engeller niteliktedirler.”[82]

Dördüncü Şüphe:

Bid’atleri güzel göstermeye çalışanların dayandıkları delillerden biri de, Ömer (r.a.)’in, «bu ne güzel bid’attir »[83] şeklindeki sözüdür.

Cevap:

Birincisi; Faraza bu sözün bid’atleri güzel göstermeye delil olarak kullanılabileceğini kabul etsek bile –ki bu mümkün değildir-, hiç kimsenin sözünün Peygamber (s.a.s.)’in sözü ile çatışması caiz değildir. Bu sözün, Peygamber (s.a.s.)’den sonra ümmetin en faziletli insanı olan Ebu Bekir’e ve ondan sonra ümmetin en faziletlisi olan Ömer’e yahut başkasına ait olması durumu değiştirmez.

Abdullah b. Abbas (r.a.) şöyle demektedir: « Neredeyse gökten başınıza taş yağacak!. Ben size Allah’ın Rasûlü (s.a.s.) böyle söylüyor diyorum, siz ise, bana Ebu Bekir ve Ömer şöyle söyledi diyorsunuz ».

Ömer b. Abdulaziz şöyle der: «Peygamber (s.a.s.)’in sünnetine karşı hiç kimsenin re’yi geçerli değildir »[84].

İmam Şâfiî de şöyle der: « Müslümanlar, Peygamber (s.a.s.)’den bir sünnet açıkça beyan edildikten sonra, bu sünnetin terk edilip başkasının sözüyle amel edilemeyeceği konusunda icmâ etmişlerdir »[85]

Ahmet b. Hanbel ise; « Peygamber (s.a.s.)’in sözünü reddeden kişi, helâkin eşiğindedir »[86] demektedir.

İkincisi; Ömer (r.a.), bu sözü insanları teravih namazı için topladığın da söylemiştir.

Teravih namazı ise, bid’at değil, sünnetin tâ kendisidir. Bunun delili Aişe (r.a.)’nin rivayet

ettiği olaydır:

“Peygamber (s.a.s.) bir gece mescitte namaz (teravih namazı) kılarken, ashab da onunla birlikte namaz kıldı. Ertesi günün gecesini de böyle yaptı ve cemaat arttı. Üçüncü veya dördüncü günler de böyle oldu. Peygamber (s.a.s.) ashabının yanına çıkmadı. Sabah olunca Peygamber (s.a.s.), ashabına, ‘yaptığınızı gördüm, teravih namazının size farz olmasından korktuğum için yanınıza gelmedim’ dedi. Bu, ramazan ayında idi »[87].

Peygamber (s.a.s.), teravih namazını cemaatle kılmayı terk etmesinin illetini belirtmiştir. Ömer (r.a.) ise, bu illetin ortadan kalktığını görerek, teravih namazını cemaatle kılınmasını tekrar iade etmiştir. O halde Ömer (r.a.)’ın bu uygulaması, aslında Nebi (s.a.s.)’in uygulamasına dayanmaktadır.

Üçüncüsü; Ömer (r.a.)’ın bu uygulamasının bid’at olmadığı ortaya çıktığına göre, sözünde geçen « bid’at » kelimesi nasıl anlaşılmalıdır?

Ömer (r.a.)’ın bu ifadesinde ki bid’at kelimesiyle şer’i anlam değil, lugavî anlam kastedilmiştir.

Lügatte bid’at[88]; geçmiş bir örneği olmaksızın yapılan şeydir. Teravihin cemaatle kılınması, bir uygulama olarak Ebu Bekir (r.a.)’in hilâfeti döneminde ve Ömer (r.a.)’in hilâfetinin ilk dönemlerinde mevcut değildi. Bu sebeple lugavî tanımlamaya uygun olarak bu yenilik (bid’at) sayılabilir; zira bunun geçmiş örneği yoktur.

Ama meseleye şer’i açıdan bakıldığında, durum farklıdır. Zira bu uygulama Peygamber (s.a.s.)’in tatbikatında dayanağı vardır.

eş-Şâtibî şöyle der: “ Bu itibarla bunu bid’at olarak adlandıran kişinin -ki isimlendirme konusunda bir tartışma söz konusu değildir- bundan dolayı (şer’î) bid’at anlamında Ömer (r.a.)’in sözünün ifade ettiği manâ ile istidlâl etmesi caiz değildir. Zira bu, kelimeyi esas amacından saptırmak olur ”[89]

Bu konuda büyük imamların sözleri şöyledir:

İbn Teymiye şöyle der: “Ömer(r.a.)’in bu güzel uygulamayı bid’at olarak adlandırması, tamamen lugavî bir adlandırmadır; şer’i değildir.

Bunun sebebi, bid’at kelimesinin, lügat açısından geçmiş bir örneği olmaksızın yapılan her şeyi içermesidir. Şer’i olan bid’at ise, hakkında şer’î bir delil olmaksızın yapılan uygulamalardır ”[90].

İbn Kesîr şöyle der, bid’atlar iki türdür:

1- Bid’at kavramı bazen şer’î bir konu hakkında kullanılır. Peygamber (s.a.s.)’in; « sonradan ortaya çıkarılan her şey bid’attır ve her bid’at de sapıklıktır » ifadesi bunun örneğidir.

2- Bid’at, bazen de lugavî anlamda kullanılır. Ömer (r.a.)’ın, insanları teravih için topladığı ve onların da buna devam etmesi üzerine söylediği «bu ne güzel bid’attır » sözü de bunun örneğidir[91]

3- İbn Receb şöyle demektedir: “Selefin bazı bid’atları hasene addetmesi şer’î anlamıyla

değil, lugavî anlamıyladır. Ömer (r.a.)'in «bu ne güzel bid'attir» sözü bu cümledendir. Ömer (r.a.)'in kasdı, bu uygulamanın bu şekilde daha önce mevcut olmadığı, ancak dinde aslının bulunduğunu ifade etmektir "[92]

4- Muhammed Reşid Rızâ'da şöyle der ; "bid'at kelimesi iki şekilde kullanımı vardır:

a- Lugavî kullanımdır ki; yeni bir şey, geçmiş örneği olmayan şey manâsına gelir. Bu durumda ef'âl-i mükellefin adı verilen beş hüküm söz konusu olur.

Ömer (r.a.)'in, insanların toplanıp teravih için imama tabi olduklarını görünce, «bu ne güzel bid'attir » demesi bu cümledendir.

b- Şer'î ve dinî anlamdaki kullanımdır. Yani Peygamber (s.a.s.) döneminde mevcut olmayan ve dini kaynaklarda delili bulunmayan akîde, ibâdet, dinî bir yasaklama vs. gibi alanlar için olan kullanımdır. Hadiste geçen «sonradan ortaya çıkan şeyler bid'attir ve bütün bid'atler sapıklıktır » ifadesi bu anlamdadır.

Bid'atin bu ikinci (şer'î) anlamda gündeme gelmesi şüphesiz sapıklıktır. Zira Allah Teâlâ dinini tamamlamış ve kulları için olan nimetini kemale erdirmiştir. Peygamber (s.a.s.)'den sonra hiç kimsenin dine, akîde ve ibâdet konusunda bir şey sokmaya, dinî bir şiar ihdâs etmeye veya ondan bir şey eksiltmeye, dinî bir uygulamanın niteliğini değiştirmeye (cehrî kıraat olmayan namazlarda cehrî kıraat ihdâs etmek gibi), mutlak bir hükmü zaman ve mekân açısından olsun, bireysel ve toplumsal açıdan olsun, Şarî'den bir delil gelmedikçe kayıtlandırmaya yetkisi yoktur[93]

Beşinci Şüphe:

Allah Teala Hadid suresi 27. ayetinde şöyle buyuruyor; "Uydurdukları ruhbanlığa gelince, onu biz yazmadık. Fakat kendileri Allah rızasını kazanmak için yaptılar. Ama buna da gereği gibi uymadılar. Biz de onlardan iman edenlere mükâfatlarını verdik. İçlerinden çoğu da yoldan çıkmışlardır." Bazıları bu ayeti bidatlerden bazısını güzel göstermek için delil getiriyorlar.

Cevap:

Bu ayette bidatları güzel göstermeye hiçbir yol yoktur. Eğer Allah Teala'nın "Fakat kendileri Allah rızasını kazanmak için yaptılar" ifadesi "uydurdukları" lafzına raci olursa o halde ayetin anlamı; "Allah onlara yazmadı (emretmedi) fakat onlar Allah'a daha fazla yakınlaşmak için uydurdular" demek olur ki, bu onlara bir kınamadır. Bu uydurdukları şeye riayet de etmedikleri için daha fazla kötülenmişlerdir.

Şayet "onu biz yazmadık" lafzına raci olursa, bunun anlamı; "Onu uydurup devam ettikleri için Allah onlara onu farz kıldı fakat hakkını gözetmediler" demek olur. Yani Hüküm koyucu olan Allah tarafından meşru kılındığı ifade edilmiş olur. Bu takrir anlamına gelir. Bunun benzeri bizim şeriatımızda takrîrî sünnet denilen şeydir. Rasulullah sallallahu aleyhi ve sellem, ashabından birinin yaptığı veya söylediği bir şeye karşı çıkmaz ise, bu Rasulullah sallallahu aleyhi ve sellem'in takriri ile dinen meşru hale gelir. Sünnette bunun örneği çoktur. Fakat Allah Rasulünün vefatından sonra dinin eklemeye ihtiyacı yoktur. Çünkü Allah Azze ve Celle dini tamamladığını ve kemale erdirdiğini beyan etmiştir. Rasulullah sallallahu aleyhi ve sellem de daha önce naklettiğimiz hadiste geçtiği gibi, bizleri cennete yaklaştıracak veya cehennemden uzaklaştıracak hiçbirşeyi açıklamadan bizi terk etmemiştir.

Neticede bu ayet, bizden öncekilerin şeriatına ait hükümlerdendir. Usul ilminde tercih

edilen görüşe göre onların şeriatı bizim için bağlayıcı değildir. Bunun pek çok delilleri vardır. Onlardan birisi de Rasulullah sallallahu aleyhi ve sellem'in; "Benden önceki peygamberlere verilmeyen beş şey bana verildi." Buyurup en sonunda da; "Peygamberler sadece kendi kavimlerine gönderilmiş iken ben bütün insanlara peygamber olarak gönderildim" buyurmasıdır.[94]

Geçmiş şeriatlarda mevcut olan hükmün bizim için bağlayıcı olmasını kabul edenler ise şu iki şartı öne sürmüştür;

1- Güvenilir nakil ile Allah'ın onlar için bu şeriattan razı olduğunun sabit olması

2- Bizim şeriatımızda ona muhalif bir hüküm bulunmaması

Bidatleri güzel görmeye çalışanlar için bu ayette bir delil olmadığı anlaşılmış oldu. Zira İslam dini, her bidatin sapıklık olduğunu, her sapıklığın da cehennemde olduğunu beyan etmiştir.

Altıncı Şüphe:

Bazıları Kur'an'ın Rasulullah sallallahu aleyhi ve sellem'den sonra toplanmış olduğunu ileri sürerek bidatlerde güzellik aramaya delil getirdiler.

Cevap:

Birincisi; şüphesiz Kur'an Peygamber sallallahu aleyhi ve sellem zamanında sahifelerde yazılı idi. Allah Teala; "Bu delil, tertemiz sahifeleri okuyan, Allah tarafından gönderilmiş bir Peygamberdir." (Beyine 2) buyurarak bunu bildirmiştir. Yine Rasulullah sallallahu aleyhi ve sellem'in; "Kim benden Kur'an dışında bir şey yazmışsa onu imha etsin"[95] emri de Kur'an'ın yazılmış olduğuna delildir. Lakin o zamanda sahifeler bir arada değildi.

Buhari'nin rivayet ettiği Kuran'ın cem edilme haberinde Zeyd Bin Sabit r.a. demiştir ki; "Kur'anı bir araya getirmek için kemiklerde ve levhalarda yazılı olan ve insanların ezberlemiş olduğu ne varsa araştırdım"

İkincisi: Sahabeler bu işe kendi nefislerinden değil, Allah Teala'nın onu korumayı vaad ettiği gibi bir araya getirme vaadini de gerçekleştirmek için girişmişlerdi; "Onu bir araya toplamak ve okutmak şüphesiz bizim işimizdir." (Kıyamet 17). Bu iki ayeti bir araya getirirsek bize çok büyük bir esas belirir; gaye meşru kılınmış ve vesile eksik bırakılmamıştır. Kuran'ın korunması gayesini Allah meşru kıldığı gibi, bunun vesilesinin onun bir araya toplanması olduğunu da Allah açıklıyor. Nitekim Peygamber zamanında Kuran kemikten ve kumaştan sahifelerde yazılıydı ve insanların ezberinde idi. Sahabeler, Kur'an hafızlarından birçok kimsenin Yemame gününde öldürüldüğünü görünce diğer vesilelere yöneldiler. O da Kur'anın bir araya toplanması idi. Bu Allah'ın Kur'anı koruma ve cem etme hakkındaki vaadinin gerçekleşmesi demektir.

Üçüncüsü: Kur'anın cem edilmesi hususunda sahabeler icma etmişlerdir. Sahabenin icması ise şüphesiz hüccettir. Zira onlar sapıklık üzerinde ittifak etmeyecekleri bildirilen topluluktur. Nitekim Tirmizi'nin rivayet ettiği hadiste; "Ümmetim sapıklık üzerinde icma etmez" buyrulmuştur.

Dördüncüsü; Sahabenin Kur'anı korumak adına sarıldıkları vesileler zaruri bir işti veya Müslümanların Kuran hakkında ihtilaf etmelerinden doğacak zararı def etmek için idi. Bu durumda "Vacibin ancak kendisi ile tamamlandığı şey de vaciptir" kaidesine dâhil olmaktadır bu. Yine "kötülüklerin önünü tıkamak" kaidesine dahildir. Bu kaideler Kitap ve

sünnet kaynaklıdır.[96]

“O halde bunu neden Rasulullah sallallahu aleyhi ve selam yapmadı?” denilecek olursa derim ki; “Çünkü mani sözkonusu idi. Rasulullah sallallahu aleyhi ve sellem’in hayatı boyunca Kuran nazil olmaya devam ediyordu ve Allah Azze ve Celle dilediği ayeti nesh ediyordu. Rasulullah sallallahu aleyhi ve sellem’in vefatı ile bu mani kalkınca sahabeler (Allah onlardan razı olsun) ittifakla bu işi yerine getirdiler.[97] Sahabelerin güzel gördüğü şey Allah katında da güzeldir.

Yedinci Şüphe:

Bazıları şöyle der; “Rasulullah sallallahu aleyhi ve sellem’in; “Kim emrimizde olmayan bir şey çıkarırsa o reddolunur” sözü, “Her bidat sapıklıktır” sözünü tahsis etmiştir. Bundan da şu anlam çıkar; “İstisnasız olarak bidat sapıklık olsaydı hadiste; “Kim dinimizde bir şey çıkarırsa o reddolunur” buyrulurdu. Ama hadiste öyle değil de “Kim emrimizde olmayan bir şey çıkarırsa” buyruluyor. Demek ki sonradan çıkarılanlar iki çeşittir; dinden olmayıp dinin kaidelerine ve delillerine muhalif olanlar ki bunlar merduttur. İşte bunlar sapıklık bidatidir. Bir de dinden olan, dinde aslı bulunan, delil ile desteklenen şeyler vardır ki bunlar sahihtir, makbuldür. İşte bunlar da (Sünneti hasene) güzel sünnet adını alır.”

Cevap:

İlmin kaidelerinden bilinmektedir ki, nebevi hadisler birbirini tefsir eder. Birinde kapalı olan anlamı diğer hadis açıklar. Bu rivayet de sözkonusu kuruntuları gidererek aşağıda geldiği gibi meseleyi açıklığa kavuşturuyor;

Birincisi: aynı hadisin diğer bir rivayet metninde; “Kim emrimiz olmayan bir ameli işlerse o reddolunur” buyruluyor. İşte bu hadis kendi kendini apaçık şekilde izah ediyor, sonradan çıkma bir amel ile amel etmenin merdud olduğunu ortaya koyuyor.

İkincisi; Selefî salihinin bu hadis hakkında uygulaması ve anlayışları –ki onların sözüne tutunan sapıtmaz- bu şekilde olmamıştır. Onlardan pek çoğundan rivayet edilmiştir ki; onlar, keyfiyet ve sıfat olarak aslı meşru olup da sonradan çıkarılan amelleri bidat olarak değerlendirip, şiddetle karşı çıkmışlardır.[98]

Sekizinci Şüphe:

Gudayf b. el-Haris’ten şöyle rivayet edilmiştir: “Abdü’l-Melik b. Mervan beni huzuruna çağırdı ve şöyle dedi:

“Ey Ebu Esma, biz insanları iki şey üzerine birleştirdik. Bunlardan birisi Cuma günü minberde ellerini kaldırarak dua etmek, ikincisi de sabah ve ikindi namazından sonra kıssa anlatmak. Ben de şöyle dedim:

“Bunlar bana göre bid’atlerinizin en iyisidir. Ancak bunların hiçbirisini kabul etmiyorum’.

Abdülmelik b. Mervan sebebini sorunca, şöyle cevap verdi:

“Çünkü Nebi (s.a.s.), «bir kavim bir bid’at ihdas ettiğinde, onun mukabili bir sünnet ortadan kalkar» buyurmuştur. O halde bir sünneti tatbik etmek bir bid’at ihdas etmekten daha hayırlıdır”[99].

Cevap:

Birincisi; bu rivayet sabit, sağlam bir rivayet değildir. Bilakis isnadı zayıf olup iki açıdan illetlidir:

a. Hadisin senedinde Ebu Bekr b. Abdullah b. Ebi Meryem vardır. Bu şahıs rivayette zayıftır. Ahmet b. Hanbel, Yahya b. Main, Ebu Zur'a, Ebu Hâtim, Nesaî ve ed-Darekutnî onu zayıf addetmişlerdir.[100] İbn Hacer de "et-Takrîb" adlı eserinde, "o zayıftır"[101] der.

b.Yine isnat zincirinde "an" eda sigasıyla rivayet eden Bakiyye b. el-Velid bulunmaktadır. İbn Hacer: "O, zayıf ve mechûl ravilerden hadis rivayet ederken çokça tedlis yapan birisidir"[102] der.

Ayrıca İbn Hacer, bu zatı müdellislerin dördüncü mertebesinde zikretmektedir. Bunlar da, rivayetinde işittiklerini tasrih etmeleri müstesna, hadisleri hiçbir şekilde hüccet olarak kabul edilmeyeceği noktasında ittifak edilen kişilerdir. Bunun sebebi de zayıf ve meçhul ravilerden çok tedlis yapmalarındır. Bakiyye b. el-Velid'in tedlisi tesviye türünden olup, en kötü tedlis türlerinden biridir. Bu tarz bir rivayet, ancak isnadın başından sonuna kadar işitildiğinin söylenmesi durumunda kabul edilebilir. Sadece kendisinin ravinin işittiğini söylemesi yeterli değildir. Zira isnadın başka bir yerinde de hazf yapmış olabilir. Dolayısıyla burada bizzat kendisi 'an' sigasıyla rivayet etmişken, bu rivayet nasıl kabul edilsin?!

İkincisi; bu rivayet doğru kabul edilse bile, kim olursa olsun hiç kimsenin sözünün Peygamber (s.a.s.)'in sözü ile karşı karşıya getirilmesinin caiz olmadığı defalarca tekrar edilmiştir.

Üçüncüsü; Gudayf b. el-Haris'in sahabeden olup olmadığı konusunda ihtilâf edilmiştir. Bir kısmı onu sahabe'den sayarken bir kısmı da onu tabiinden saymıştır[103]

Dördüncüsü; Gudayf b. el-Haris söz konusu bid'atlere uymayı reddetmiştir. Şayet bid'atları hasen olarak görseydi amel etmekte tereddüd etmezdi.

Beşincisi; "bunlar bid'atlerinizin en iyisidir" ibaresi nisbî bir ifadedir. Kastedilen, bunların sair bid'atlere göre daha az kötü ve daha az muhalif olmalarındır.

İbn Hacer şöyle demiştir: "Sünnette aslı olan bir bid'at konusunda tavrı böyle olan bir sahabînin, aslı olmayan ve sünnete muhalif olan bir şey konusundaki tavrı nasıl olurdu?"[104]

Altıncısı; Gudayf b. el-Haris, «Bir topluluk bir bid'at ihdas ettiğinde onun mukabili bir sünnet ortadan kalkar » mealindeki hadisle söz konusu bid'atlere karşı çıkmıştır. Şayet bu bid'atler hasen (güzel) olsaydı, o sünnetin bir misli kaldırılmazdı. Zira bir sünnetin ortadan kalkması bir cezalandırmadır. Güzel olan şeyler içinse ceza söz konusu değildir.

Dokuzuncu Şüphe:

Bazıları Osman Bin Affan r.a.'ın Cuma günü şer'i ezandan önce bir ezan daha eklemesini bidatleri güzel görmek için delil getirdi.

Cevap:

Birincisi: İnsanlar çoğaldığı ve evleri mescidden uzaklaştığı için Osman r.a. maslahat gereği

bunu yapmıştır. Bu ezanın kalabalıklaşan halkın hazırlanabilmeleri için faydalı olacağını görmüştür.[105] Sahihi Buhari'de Saib Bin Yezid r.a.'ın şöyle dediği rivayet edilmiştir; "Cuma günleri) ezan, Rasûlullah (sav) döneminde diğer namazlardaki gibi idi. Peygamber (sav) minbere oturdumu birisi ezan okurdu, Ebu Bekir, Ömer ve Kûfe'de Ali (Allah hepsinden razı olsun) de böyle yapıyorlardı. Daha sonra Osman (r.a) insanların Medine'de kalabalıklaşması üzerine "ez-Zevrâ" diye adlandırılan evinin üzerinde okunan üçüncü bir ezan ilave etti.[106]

Kurtubi dedi ki; "el-Maverdi dedi ki: Birinci ezan sonradan ortaya çıkarılmıştır. Medine'nin genişleyip ahalisinin çoğalması esnasında insanlar hutbeye yetişmek üzere hazırlansınlar diye bunu Osman b. Affân çıkardı."[107]

Kim bu illeti görmezden gelir ve Osman r.a.'ın başlattığı ezanı mutlak olarak alıp buna tutunursa kendisine uyan olmaz. Aksine bu illete ibret nazarıyla bakılmazsa, Osman r.a. 'ın Rasulullah sallallahu aleyhi ve sellem'in ve ondan sonraki iki halifesinin sünnetine muhalefet ettiği anlamına gelir.

Bunun için İmam Şafii r.a. "el-Ümm" adlı kitabında şöyle demiştir; "Atâ r.a. Osman r.a.'ın sonradan çıkardığı bu işe karşı çıkar ve şöyle derdi; "Bunu Muaviye (r.a.) sonradan çıkarmıştır. Ne olursa olsun, Rasulullah sallallahu aleyhi ve selam zamanındaki uygulama benim için daha sevimlidir. Müezzinlerden bir cemaat imam minber üzerinde iken ezan okusa ve bugün olduğu gibi imam minbere oturunca müezzinlerden önce bir ezan okunsa bunu çirkin bulurum..."[108]

Şeyhulislam İbn Teymiye r.a. der ki; "Doğrusunu Allah bilir ama bizim anladığımıza göre bu konuda bağlı kalınması gereken temel kural şudur:

İnsanlar sadece yararlı olduklarına inandıkları şeyleri, yenilik olarak ortaya atarlar.

Herhangi bir yeniliğin zararlı olduğunu düşünseler onu ortaya atmazlar. Çünkü böylesine ters bir tutuma ne akıl ve ne de din yönünden gerekçe bulunamaz.

Şimdi, eğer müslümanlar bir şeyi yararlı görürler ise, bu şeye ihtiyaç hissettiren sebebe bakılır. Eğer bu ihtiyaç hissettiren sebep, Peygamberimizden (salât ve selâm üzerine olsun) sonra ortaya çıkmış yeni bir şey olur da Peygamberimiz kesin bir yasaklama belirtmeden o şeyi yapmamış ise böyle bir durumda söz konusu ihtiyaç duyulan yenilik ortaya konup uygulanabilir.

Peygamber Efendimiz zamanında da ihtiyaç haline geldiği halde çeşitli engeller yüzünden ortaya atılmayan ve Peygamberimizin ölümünden sonra önleyici engelleri ortadan kalkan yararlı yenilikler hakkında da aynı kural geçerlidir.

Fakat ihtiyaç niteliği kazandıracak bir sebebi olmayan veya kulların bazı günahları sebebi ile ihtiyaç haline geldiği ileri sürülen yeniliklere gelince, bunları ortaya çıkarıp benimsemek caiz değildir. Şunu hiç unutmamak gerekir ki, gerektirici sebebi Peygamberimiz zamanında da var olan bir davranış eğer buna rağmen o zaman işlenmemiş ise her ne kadar bize göre yararlı ise de aslında yararlı değildir. Buna karşılık gerektirici sebebi (gerekçesi) Peygamberimizden sonra -Allah'ın emrine karşı gelmek söz

konusu olmaksızın- ortaya çıkan yenilikler yararlı olabilirler.”[109]

Neticede bu iş (Mesalihi Mürsele), zaruri bir emrin korunması veya dinde giderilmesi gereken bir sıkıntının bulunmasına bağlıdır. Bidat ise böyle değildir. Zira bidatçı bu bidatle Allah’a daha fazla yaklaşma maksadını gütmektedir. Halbuki Allah’a yaklaşma için yeni bir fiile ihtiyaç sözkonusu değildir.

İkincisi; Şüphesiz Osman r.a. raşid halifelerdendir. Nitekim Rasulullah sallallahu aleyhi ve selem; “Sizden yaşayacak olanlar pek çok ihtilaf görecektir. Size sünnetimi ve hidayet olunmuş raşid halifelerimin sünnetini tavsiye ederim. Ona azı dişlerinizle sıkıca sarılın. Sizleri sonradan çıkan şeylerden sakındırırım! Zira her sonradan çıkan bidattir. Her bidat da sapıklıktır.”[110]

Onuncu Şüphe:

İmam Şafî’nin şu sözleridir: “Bid’at mahmûde (övülen) ve mezmûme (yerilen) olmak üzere iki gruba ayrılır. Sünnete uygun olan övülen, sünnete muhalif olan ise yerilen bid’attır”[111] , “Muhdesât (sonradan ortaya çıkan şeyler) iki gruptur. Biri kitap, sünnet, eser ya da icmâya muhalif olan bid’attır ki, bu dalâlettir. Diğeri ise hayırlı bir uygulama olarak ortaya çıkan ve az önceki maddelere muhalif olmayan, dolayısıyla da zemmedilmeyen bir yeniliktir ”[112].

Cevap:

Birincisi; Bu sözlerin İmam Şafî’ye nisbeti sahih değildir. Bunu nakleden Hafız Ebu Nuaym r.a.’in rivayet zincirinde Abdullah Bin Muhammed el-Ataşî vardır. El-Hatib el-Bağdadi Tarih’inde ve Sem’anî el-Ensab’da ondan bahsetmişler fakat cerh ve tadil olarak bir hüküm belirtmemişlerdir. Yani ravi hadis usulüne göre “Mechulül Hal” vasfında olduğu için rivayet zayıftır. İkinci rivayette ise Beyhaki’nin isnadında Muhammed Bin Musa el-Fadl adlı kim olduğu bilinmeyen birisi vardır.[113]

İkincisi; Kim olursa olsun hiç kimsenin sözünün Peygamberin (s.a.s.) sözü ile karşı karşıya gelmesi, çatışması caiz değildir. Peygamberin (s.a.s.) sözü bütün sözlerin üstünde olup hüccettir, ama hiç kimsenin sözü Peygamberin (s.a.s.) sözünün üstünde hüccet olamaz. Abdullah b. Abbas (r.a.) şöyle demiştir: «Peygamber (s.a.s.) dışındaki herkesin sözü ya kabul edilir ya da reddedilir »[114]

Üçüncüsü; İmam Şafî’nin sözü üzerinde düşünen onun bid’at-ı mahmûde tabirini şer’î anlamda değil, lugavî anlamda kullandığını anlar. Bunun delili, dinî alandaki bütün bid’atlerin kitap ve sünnete muhalif oluşudur. İmam Şafî, bid’at-ı mahmûde’yi kitap ve sünnete muhalif olmayan şekilde sınırlamıştır. Ama bu mümkün değildir. Zira dinî alandaki bütün bid’atler Cenab-ı Hakkın, «bugün size dininizi ikmal ettim, üzerinize olan nimetimi tamamladım ve sizin için din olarak da İslâm’dan razı oldum»(Maide 3) şeklindeki sözüne ve Peygamberin (s.a.s.) «kim bizim (bu) dinimizde olmayan bir şey ortaya atarsa o

reddedilir» mealindeki hadisine bunların dışındaki diğer âyet ve hadislerle muhaliftir. İbn Receb şöyle demektedir: “İmam Şafî’nin(rh) bid’at-ı mezmûme sözüyle söylemek istediği yukarıda da söylediğimiz gibi şer’î bir temele istinat etmeksizin ortaya atılan bid’attır. Bu, bid’atın şer’î anlamdaki tanımlamasıdır. Bid’at-ı mahmûde ise, sünnete muvafık olan yani sünnette bir asla dayanan bid’attır. Bu da sünnete uygunluğundan dolayı lugavî kullanım açısından aldığı isimdir ”[115]. Yoksa şer’î yönüyle bid’at değildir. Şafî’nin lugavî anlamda kullandığı ve “bid’at-ı mahmûde ” olarak adlandırdığı bid’ate gelince, bunun örnekleri mevcuttur: Hadislerin yazıya geçirilmesi, teravih namazı vb... Bunların lugavî anlamda bid’at olarak adlandırılması câizdir, zira geçmiş örnekleri yoktur. Ama şer’î anlamda bid’at olarak isimlendirilmeleri caiz değildir. Zira bunların sünnette aslı ve uygulaması vardır.

Hulâsa, bid’at-ı mahmûde (güzel bid’at) olarak adlandırılan şeyler, ya gerçekte bid’at değil, ama bid’at sanılmaktadır; ya da kitap ve sünnete muhalefeti sebebiyle kesinlikle bid’at olduğu sabit olmuştur, bundan dolayı seyyie’dir (kötüdür).

Dördüncüsü; İmam Şafî, Peygamberin (s.a.s.) sünnetine olan bağlılığı ve buna karşı olanlara karşı şiddeti ile meşhurdur. Ona bir konuda soru sorulduğunda şöyle demiştir: “Peygamber(s.a.s.)’den bu konuda şöyle bir rivayet gelmiştir ”

Soruyu soran: “Ey Ebâ Abdillâh, sen de aynı görüşte misin?” deyince, İmam Şafî titrer, ayağa kalkar ve şöyle derdi:

“Be adam Peygamber (s.a.s.)’den bir hadis rivayet edip de ona tabi olmazsam beni hangi yer taşır ve hangi gök gölgelendirir? Evet, Peygamber (s.a.s.)’in sözünün, baş ve gözümün üstünde yeri vardır ”[116]

Sünnet konusunda böyle bir tavır içinde olan birisinin, Hz. Peygamberin «bütün bid’atler dalâlettir » sözüne muhalif olması nasıl mümkün olabilir? Aksine, böyle bir kişinin sözünün Peygamber (s.a.s.) ‘in sözüne muarız olmayacak şekilde yorumlanması gerekir. Böyle bir anlam da, İmam Şafî’nin bid’at-ı mahmûde deyimini, lugavî anlamda kullandığı sonucunu doğurur.

Ayrıca Şafî şunları demiştir: “Benim kitabımda Peygamber (s.a.s.)’in sünnetine muhalif bir şey bulursanız, o sünnetle fetva verin ve benim söylediğimi terk edin. ”[117]

“Peygamber (s.a.s.)’den gelen her hadis, benden onu duymamış olsanız da benim sözümüdür. ”[118]

“Söylediklerime muhalif olmak üzere Peygamberin (s.a.s.) sahih bir hadisi varsa, Peygamberin (s.a.s.) sözü benim sözümde daha üstündür; beni taklit etmeyin. ”[119]

“Benim söylediğimin hilâfına, Peygamber (s.a.s.)’den hadis ehline sahih bir haber varid olan her konudaki sözümde, hem hayatta hem de ölümünden sonra dönmüşümdür. ”[120]

On Birinci Şüphe:

Bazı alimler bidatı beş kısma ayırmışlardır; 1- Sapıkların reddedilmesi, şer'i ilim öğrenimi için dersler, kitapların tasnifi gibi vacip olanlar, 2- Ribatlar, medreseler, ezanın minarelerden okunması gibi mendub olanlar, 3- mescidlerin süslenmesi gibi mekruh olanlar, 4- yiyecek ve içeceklerde genişlik göstermek gibi mübah olanlar 5- Sünnete muhalif olan, şer'i bir delile ve şer'i maslahata dayanmayan hususlar gibi haram olanlar. Mesela İzz bin Abdusselâm bid'at konusunda şöyle demiştir: "Bid'atlar vacip, haram, mendub, mekruh ve mübah bid'atler olarak çeşitli gruplara ayrılır. Bid'atleri tanımanın yolu ise, bunları şer'î kaidelere arzettir. Bir bid'at şayet icap (farz) gerektiren kaidelere giriyorsa vacip, haram grubuna dâhilse haram, mendub kısmına giriyorsa mendub, mübahlık kaidesine göre ise mübahdır." [121]

Cevab:

Birincisi; Yukarıda defalarca ifade edildiği gibi, kim olursa olsun hiç kimsenin sözünün Peygamber (s.a.s.)'in sözü ile karşı karşıya gelmesi (getirilmesi) caiz değildir. İkincisi; eş-Şâtıbî şöyle demiştir; "Bid'at konusunda böyle bir ayırım sonradan ortaya atılmıştır. Şer'î bir delile dayanmadığı gibi, savunmaya da muhtaçtır. Zira bid'atın özelliği, ne şeriatın nasları ve ne de kaidelerinden hiç bir delile dayanmamasıdır. Şayet ortada vücut, nedb (mendub) veya ibâhe (mübah) bildiren şer'î bir nas varsa, bid'at söz konusu olmazdı ve bu da dinde emredilen veya muhayyer bırakılan amellerin geneline dâhil olurdu. Bu şeyleri bid'at olarak görüp, sonra da vacip, mendub veya mübah oluşu hakkında deliller öne sürmek, iki zıt şeyi bir araya getirmek anlamına gelir." [122]

Üçüncüsü; Sapıkları reddetmek iyiliği emretmek ve kötülüğe karşı çıkmak vazifesine dahildir. Zira Allah'a şirk koştuktan sonra en büyük kötülük bidatlerdir. Yine aynı şekilde Allah yolunda cihad ve Müslümanlara nasihat kapsamındadır.

Rasulullah sallallahu aleyhi ve sellem şöyle buyurmuştur; "Allah Azze ve Celle'nin benden önce gönderdiği her peygamberin kendi sünnetine uyan ve emrine sarılan seçkin havarileri ve ashabı vardı. Bunlardan sonra gelenler ise yapmadıklarını söyleyen ve emrolunmadıklarını yapan kimseler oldular. Onlarla eliyle cihad eden mümindir, diliyle cihad eden mümindir, kalbiyle cihad eden mümindir. Bu kadarını da yapmayan kimse de artık hardal tanesi kadar bile iman yoktur." [123]

Faydalı ilimlerin tasnifi de bidat olarak adlandırılmaz çünkü bu, Rasulullah sallallahu aleyhi ve sellem'in; "Bir ayet dahi olsa benden naklediniz" [124] ve "Benim sözümü işitip başkasına ulaştırmanın yüzünü Allah nurlandırsın. Fakih olmadığı halde nice fıkıh taşıyıcısı vardır ve nice fıkıh taşıyıcısı onu kendisinden daha iyi anlayana nakleder." [125]

Buyurmuştur. Şer'i Kitapların tasnif edilmesi ise tebliğ vesilelerindendir.

Zaten sahabeler Rasulullah sallallahu aleyhi ve sellem zamanında hadisleri yazıyorlardı. Tirmizi şunu rivayet etmiştir; Ebu Hureyre r.a. dedi ki; "Rasulullah sallallahu aleyhi ve sellem'in ashabı içinde Abdullah bin Amr r.a. kadar çok hadis bilen yok idi. Çünkü o

hadisleri yazardı ben yazmazdım.” Siyer alimleri, sahabelerin Rasulullah sallallahu aleyhi ve selem için Kuran vahyini ve başka şeyleri yazdıklarını zikretmişlerdir.[126]

Rasulullah sallallahu aleyhi ve selem; “İlmi yazarak bağlayın”[127] buyurarak sahabelerini yazmaya teşvik etmiştir.

Ribatlara gelince bunun bidat olmadığına delil ashabı suffedir.[128]

Medreselere gelince; ilmin sadece Mescidlerde okunmasını Sünnet kabul etmek bidattir. Çünkü ilim mescidlerde, evlerde, seferde ve hazarda hatta çarşılarda öğrenilmiştir.[129]

Ezanın minarelerden okunmasına gelince; bu bidat kapsamına girmez. Çünkü ezanın yüksek bir mekanda okunması Bilal r.a.’den rivayet edilmiştir. Ebu Davud ve Beyhaki Urve bin Zübeyr’in Beni Neccar’dan bir kadından naklen şöyle dediğini rivayet etmişlerdir; “Benim evim mescidin etrafındaki evlerin en yükseği idi. Onun üzerinde Bilal r.a. sabah ezanını okudu.”[130] Nitekim Ebu Davud bunu “Minare üzerinde ezan” başlığı altında ve Beyhaki de; “Minarede ezan” başlığı altında nakletmişlerdir.

Şayet ezanın lafızlarına Rafızilerin “Eshedu enne Aliyyen Veliyullah” demeleri veya bazılarının; “Hayye ala hayrul amel” demeleri ya da sonundaki “La ilahe illallah” lafzını iki kere söylemeleri, Rasulullah sallallahu aleyhi ve sellem’e ezanın sonunda yüksek sesle salavat getirmeleri gibi ekleme yapılırsa bu bidat olur.

Mescidlerin süslenmesi ise nass ile yasaklanmış bir şeydir. Bidat değil. İbni Abbas r.a.’dan; Rasulullah sallallahu aleyhi ve selem buyurdu ki; “Mescidleri süslemekle emrolunmadım” İbni Abbas r.a dedi ki; “Yahudi ve hristiyanların yapıyı gibi mescidler süslenecek”[131] bunu Ebu Davud rivayet etti. Ömer r.a. de, mescidin yapılmasını emrederken şöyle demiştir; “İnsanları yağmurdan koruyacak şekilde olsun. Sizleri kırmızı ve sarıya boyamaktan sakındırırım. İnsanları fitneye düşürmeyin!”[132]

Yiyecek ve içecek konusunda genişlik gösterilmesinin mübah bidatlara örnek edilmesi de yersizdir. Zira bu taabbudi bir konu değildir. Rasulullah sallallahu aleyhi ve sellem’in; “Siz dünya işlerini daha iyi bilirsiniz” sözünün kapsamındadır. Bunu Müslim rivayet etmiştir. Yine Allah Teala’nın; “yiyiniz içiniz fakat israf etmeyiniz”(Araf 31) ayeti kapsamındadır. Umumi naslar ile çelişmeyen dünyevi meseleler bidatın tarifine girmez.[133]

“Sünnete muhalif olan, umumi delillerin kapsamına ve maslahata girmeyenlerin de haram olan bidatler olarak tarif edilmesine gelince; Bidat hakkında bu şartları koşturmak, bidatten umumi olarak sakındıran nebevi hadislere ve seleften gelen rivayetlere muhaliftir. Açıklaması daha önce geçtiği gibi hadiste “Her sonradan çıkan bidattir her bidat de

sapıklıktır.” Buyrularak genel bir ifade kullanılıyor. Giriş kısmında bu konu etraflı şekilde anlatılmıştı.

İzz b. Abdusselâm’ın kastettiği bid’at şer’î anlamda değil, lugavî anlamda bid’attir. Konuyu açıklamak için getirdiği örnekler bunu açıkça ortaya koymaktadır. Vaciple ilgili kısma örnek olarak nahivle meşgul olmayı vermiştir ki; nahiv, Allah ve Rasûlu’nun kelâmını anlamaya bir vesiledir. Peki nahivle uğraşmak şer’î bir bid’at mıdır? Yoksa nahiv, kendisiyle bir vacip tamamlandığı için vacip mi olmaktadır? Bu durumda şu söylenebilir: “Nahiv lugavî açıdan bid’attir, ama şer’î hükümler şer’î tanımlara bağlıdır, lugavî tanımlara değil Mendup kısmına teravîh namazı, okul inşa etmek, Kur’an ve sünnet’e uygun olan tasavvufu örnek vermiştir. Bütün bunlar şer’î planda bid’at değildir. İkinci şüphede cevaplandırıldığı gibi, teravîh namazının cemaatle kılınması Peygamber (s.a.s.) tarafından bizzat tatbik edilmiştir. Okul inşa etmek ilim tahsiline bir vesiledir. İlmin fazileti ve öğretimi şüphesiz herkes tarafından bilinmektedir. Kur’an ve sünnet’e uygun tasavvuf ise, dinî vaaz kısmına girmektedir.

Mübah kısmına da, haz duyulan şeylerde genişliği örnek vermiştir. Bu da şer’î anlamda bir bid’at değildir. İsrâf derecesine varan bir uygulama olduğu zaman bid’at değil, haram ve günahlar grubuna girer ki, bid’atle günah arasındaki fark bellidir. eş-Şâtıbî bu örnekleri ayrıntılarıyla tartışmıştır[134].

Dördüncüsü; İzz b. Abdusselâm’ın bid’atlerle çok şiddetli olarak mücadele ettiği, onlardan nehyettiği ve sakındırdığı bilinmektedir.. O, aşağıda örneklerini vereceğimiz ve bid’at ehlinin bid’at-ı hasene olarak adlandırdığı uygulamalara karşı çıkmıştır.

Şihâbuddin Ebu Şâme (İzz b. Abdusselâm’ın öğrencilerinden) şöyle söylemektedir: “İnsanlar içerisinde imamete ve hutbe okumaya en ehliyetli kişi idi. Hatiplerin minberde kılıç takması türünden birçok bid’atı ortadan kaldırmış, Şaban’ın yarısında ve regâib gecesi kılınan namazları yasaklamıştır.”[135]

İnsanların bid’at-ı hasene olarak adlandırdığı ve İzz b. Abdusselâm’ın karşı çıktığı bazı uygulamalar şunlardır:

“Kendisine sabah ve ikinci namazı sonrasında musafaha yapmak (tokalaşmak) mevzuunda soru sorulmuş, o da şöyle demiştir: “Sabah ve ikinci namazı sonrasında tokalaşmak (musafaha) bid’attir, ama yolculuktan gelen birisi ile namazdan önce musafaha edilmemişse, namazdan sonra edilir. Zira birileri yolculuktan geldiğinde onlarla tokalaşmak meşrudur. Peygamber (s.a.s.) namazdan sonra meşru duaları okur, üç defa tevbe istiğfar eder, daha sonra mescitten ayrılırdı. Onun şöyle dediği rivayet edilmiştir: «Ey Allah’ım! Kullarını haşr ettiğin günde beni azabından koru.» Bütün hayır ve güzellikler Peygambere (s.a.s.) tâbi olmaktadır”. [136]

Duada elleri havaya kaldırma konusunda ise, İzz bin Abduselâm şöyle demiştir:

“Peygamberin (s.a.s.) ellerini kaldırdığı zamanlar hariç, duada elleri havaya kaldırmak bid’attir ve sadece cahiller duadan sonra elleriyle yüzlerini meshederler”. [137]

“Kunut’ta Peygamber (s.a.s.)’e salât getirilmesi konusunda sahih bir şey yoktur[138]. Peygamber (s.a.s.)’e salat getirirken ilâvede bulunmak veya bir şey eksiltmek uygun değildir” demiştir[139].

el-Elbanî bu sözü şöyle yorumlamıştır: “Bu sözünde, son dönemde bazı müteahhirin alimlerin yaptığı gibi, bid’at-ı hasene konusunda İzz b. Abdusselâm’ın daireyi geniş tutmadığına işaret vardır.”[140]

Geçen örneklerden de anlaşıldığı gibi, İzz b. Abdusselâm’ın bid’atleri taksim etmesi, tamamen lugavî anlamda bir tanımlama olup şer’î anlamda bir ıstılah tanımlaması değildir.

İbnu’s Salâh’ın regaib namazı ile ilgili sorusuna verdiği cevap, bid’at-ı hasene tabirini açıklayan açık bir ifadedir: Sonra İbnu’s Salah: “Regaib namazı sonradan uydurulan bid’atlerden olduğunu itiraf etmiştir. Bu durumda biz Peygamber (s.a.s.)’in; “İşlerin kötü olanları sonradan ortaya atılanlardır ve bütün bid’atler dalâlettir” sözüyle ona delil getiririz, ancak güzel bid’atler bundan istisna edilmiştir. Bunlar da sünnete mutabık olan, sünnetle çelişmeyen bid’atlerdir. Bunun dışındakiler Peygamberin (s.a.s.) yukarıdaki sözünün kapsamına girer.”[141]

Bu durumda şunu sorarız: Bir şey sünnete mutabık olduğu zaman şer’î anlamda ona bid’at denilir mi? Bu konuda el-İzz’in bid’at-ı hasene tanımına bakarsak, “sünnete muhalif olmayan, mutabık olan” ifadesini görürüz.

Sünnete muvafık olan şey kesinlikle şer’î ıstılahta bid’at değildir; ama dil açısından bid’at olarak adlandırılabilir. Bundan da açıkça anlaşılır ki, el-İzz’in bid’at hasen’den, vacib, müstehab ve mübah ile kastettiği bid’at lugavî anlamda bid’attır. Şer’î ıstılahta ise, bütün bid’atler dalâlettir. Sonuç olarak; dinde bid’at-ı hasene görüşünü öne sürmenin en önemli sebeplerinden biri, bazı rivayetlerde ve ilim ehlinin sözlerinde yer alan bid’at-ı hasene tabirinin şer’î anlamda mı yoksa lugavî anlamda mı kullanıldığının birbirine karıştırılmasıdır. Bu ikisinin arasını ayırmaya Allah (c.c.) kimi muvaffak kılar, o, karışıklıktan kurtulur ve konunun mahiyeti kendisine zâhir olur.

1. Bid’atlerin men edilmesi (zemmi) ile ilgili deliller çok sayıda olmasına rağmen, mutlak umumiyet ifade eder şekilde gelmiştir. Bu rivayetlerde bid’atler genel olarak zemmedilmiş ve her hangi bir istisna zikredilmiştir. Yine bu rivayetlerde bid’atlerin bir kısmının hidayet vesilesi olduğu veya “ bu ve şu konular hariç bütün bid’atler dalâlettir ” şeklinde bir sınırlama söz konusu olmadığı gibi, bu manâya yakın ifadeler de gelmiş değildir. Şayet bid’atler içerisinde şer’î bakış açısıyla güzel sayılabilecek örnekler olsaydı bir âyet veya hadis bu işaret edilirdi. Ama böyle bir şey söz konusu olmamıştır.

Bütün bu deliller, zahirî hakikati üzere olup, hiç bir ferdi istisna etmeksizin umumi anlamlara delâlet etmektedir.[142]

2. İlmi bir esas olarak kabul edilmiştir ki; küllî kaideler veya küllî şer’î kaideler farklı yer,

zaman ve durumlarda tekrarlandığı ve bunları sınırlayan, hususileştiren bir şey bulunmadığı zaman bu, onların lafzı üzere ve umumen, mutlak manasıyla geçerli olduğu anlam üzere kalır. Bid'atleri zemmeden ve insanları onlardan sakındıran muhtelif durumlarda ahabını uyarıyor, «bütün bid'atler dalâlettir » diye tekrarlıyordu. Hiçbir âyet veya hadiste, ne bir tahsis ne bir takyid ne de umumiyeti farklı anlamaya vesile olacak bir ifade gelmemiştir. Bu da bütün açıklığıyla bunların umumi ve mutlak anlamda kullanıldığına delâlet eder.[1]

3. Sahabe, tabiin ve daha sonra gelenlerin yâni selefin, bid'atlerin zemmi, bid'at ve bid'atın bulaştığı insanlardan sakındırma konusundaki icma'ıdır. Onlardan bu konuda hiçbir istisna ve tereddüt varid olmamıştır. Araştırma neticesinde sabit olan bu icma, bid'atlerin tamamının kötü ve zararlı olduğuna, bid'at-ı hasene gibi bir şeyin bulunmadığına açıkça delâlet eder.[2]

4. Bid'atın taalluk ettiği şeyin de bid'at sayılması gerekir. Bu da şeriatin karşı çıktığı ve dışladığı türden bir çeşittir. Bu türden her şeyin güzel ve çirkin, övülen ve zemmedilen şeklinde ayrılması imkânsızdır. Zira aklen ve naklen şeriat'a muhalif olan bir şeyi güzel görmek doğru değildir.

5. Bid'at-ı hasene tabirini kabul etmek, bid'atte yarışanlara kapıyı sonuna kadar açar. Bu durumda herhangi bir bid'ate karşı çıkmak da mümkün olmaz. Zira herkes kendi bid'atının " hasene " olduğunu savunacaktır. Rafiziler, Mutezile, Cehmiyye, Hariciler ve diğerleri hep kendi bid'atlerini savunacaklardır. Bu nedenle, bizim onların hepsine birden «bütün bid'atler dalâlettir» diye karşı çıkmamız gerekmektedir.

6. Bid'atleri güzel göstermenin dayanağı nedir? Bu konuda kime müracaat edilecektir? Şayet 'bu konudaki dayanak dinin muvafakat etmesidir' denilirse, biz de, 'şeriata muvafık olan aslında bid'at değildir' deriz.

Şayet 'bu konudaki kaynağımız akıldır' derlerse, biz de, 'akıllar farklı farklıdır, hangisi bu konuda kaynak olacaktır, hangisinin hükmü kabul edilecektir?' deriz. Zira bid'at ihdas eden herkes kendi bid'atının akıl açısından güzel, makul olduğunu iddia etmektedir.

7. Bid'atleri hoş görenlere şunu söylemek gerekir: "Şayet bid'at-ı hasene adı altında dine bir takım ilâveler caizse, birileri de çıkar aynı gerekçeyle dinden bir şeyi kaldırır. Dine bir şey ilâve etmekle dinden bir şey çıkarmak aynı şeydir. Zira bid'at ya bir şeyi fiilen yapmak ya da terk etmek şeklinde olur. Her iki durumda da din ortadan kalkar; bu da bu işe vesile olana sapıklık olarak yeter. "[3]

8. Bazıları şöyle der: " Şayet dinde bid'at-ı hasene diye bir olay söz konusu ise, biz ona tâbi olmuyoruz; bunu dinimiz ve dünyamız açısından daha sağlıklı, birlik ve beraberliğe daha uygun görüyoruz. Şayet bu sözümüz bir delile dayanıyorsa buna karşılık vermek caiz olmaz, şayet bir delile dayanmıyorsa bu bid'at-ı hasene nevindendir ve sizin nezdinizde makbuldur. "İyi bilinmelidir ki, bid'at her zaman ve her durumda batıldır, bizim kanaatimiz de budur. [4]

9. Bid'at-ı hasene'nin varlığını kabul etmek dini tahrif ve ifsada yol açmaktır ; çünkü her

yeni nesil için, dine birtakım ilâvelerde bulunma fırsatı verir ve onlar da bu yaptıklarını bid'at-ı hasene olarak adlandırırlar. Bu da, sonuçta bid'atlerin sayısını arttırır ve ibadetlere birtakım ilâveleri beraberinde getirir. Din değişir ve geçmiş dinlerde olduğu gibi fesada uğrar. O halde, bu uğurda bütün bid'atlere karşı kapıyı kapatmak dini tahriften korumak gerekir.

10. Rasûlullah'ın dini en iyi bilen, dini en iyi beyan eden ve halka en iyi nasihat eden otorite olduğunu kabul eden kişi, bütün ilmî vasıfların, beyan yeteneğinin ve kâmil bir iradenin onda toplanmış olduğunu bilir. Kemal derecesinde ilim, kudret ve iradeyi temsil eden bir zatın söyledikleri de en mükemmel şekli yansıtacaktır. Buradan da, zorunlu olarak, Peygamber'in (s.a.s.) dini konulardaki beyanının en güzel en doğru ve en üstün ifade olduğu sonucu çıkar.[5]

Bu durumda kim bunu kalbine yerleştirir ve kesin bir imanla inanırsa, yakinî bir bilgiyle bilsin ki, şayet gerçekten bid'at-ı hasene diye bir olay olsaydı Peygamber (s.a.s.) muhakkak surette bunu bildirir ve açıklardı. Böyle bir açıklama olmadığına göre bütün bid'atlerin dalâlet olduğu anlaşılır.

Sıralanan on maddeyi okuyan insaf sahibi birisi, İslâm'da bid'at-ı hasene diye bir şeyden bahsetmenin gerçekte mümkün olmadığını anlar. Daha önce delil olarak değerlendirilen âyet ve hadisleri de görünce, bunu daha iyi anlamış olması gerekir.

Şayet gerçekten insaf sahibi birisi ise, kendisinde bu konuda herhangi bir şüphenin kalmaması gerekir. Ama hevasına tabi olanlara bir şey söylenemez, zira onları sınırlayan bir şey yoktur.

On İkinci Şüphe:

Bazıları şöyle dediler; "Sarih bir delil olmadıkça Rasulullah sallallahu aleyhi ve sellem'in terk ettiği bir fiil o fiilin haram olduğunu göstermez. O halde Rasulullah'ın yapmamış olduğu delil gösterilerek bidatı haseneye nasıl karşı çıkılabilir?"

Cevap:

Birincisi; Allah Azze ve Celle; "Bu gün dininizi kemale erdirdim ve üzerinizdeki nimetimi tamamladım ve size din olarak İslam'dan razı oldum"(Maide 3) buyurarak kullarına güvence vermiştir. Bu ayet, dinin bidat eklemeye muhtaç olmadığını göstermektedir.

İkincisi; Rasulullah sallallahu aleyhi ve sellem; "İsrailoğulları yetmiş iki millete bölündüler. Benim ümmetim ise yetmiş üç millete bölünecektir. Biri dışında hepsi de ateştedir."

Buyurunca, "O (kurtulan) biri kimlerdir ey Allah'ın Rasulü?" diye sordular. Buyurdu ki; "Benim ve ahabımın üzerinde olduğumuz yolda olanlardır." Bunu Tirmizi rivayet etmiştir.[6] Bu hadis bize, Rasulullah ve ashabinın üzerinde olmadığı bir amel çıkarmanın caiz olmadığını gösteriyor.[7]

Üçüncüsü; Muhakkik âlimler indinde şu karara bağlanmış bir husustur; Rasulullah sallallahu aleyhi ve sellem'in kavli ile bize meşru kılmadığı bir ibadet şekli, Allah'a yaklaştıracı değildir ve sünnete muhaliftir. Şüphesiz sünnet iki kısımdır; fiilî sünnet ve terkî sünnet. Rasulullah sallallahu aleyhi ve sellem'in bu ibadetlerden terk ettiği şeyler terkî sünnetlerdir.

Mesela bayram ve cenaze namazları için ezan okunmaması gibi. Yine üç sahabenin

Rasulullah sallallahu aleyhi ve sellem'in hanımlarına gidip onlardan Rasulullah sallallahu aleyhi ve sellem'in ibadetlerinden sormaları, bunun üzerine birinin;

"Ben hiç uyumayıp sabaha kadar namaz kılacağım" diğerrinin;

"ben her gün oruç tutacağım" öbürünün de

"ben hiç evlenmeyeceğim" demesi üzerine Rasulullah sallallahu aleyhi ve sellem; "Kim benim sünnetimden yüz çevirirse benden değildir" buyurarak karşı çıkması bunun misallerindendir.

Ayrıca Rasulullah sallallahu aleyhi ve sellem; "Kim bizim emrimiz olmayan bir amel işlerse reddolunur" buyurmuş fakat "Kim yasakladığımız bir amel işlerse" dememiştir.

On Üçüncü Şüphe:

"Bazı Sahabeler özel delili olmayıp ibadete dahil olan bazı ameller işlemişler, Rasulullah sallallahu aleyhi ve sellem buna karşı çıkmayıp ikrar etmiştir. Mesela Buhari'nin rivayet ettiği Hubeyb Bin Adiy r.a. kıssasında müşrikler onu öldürmeden önce iki rekât namaz kılmak için kendisini bırakmalarını istemiş ve kılmıştır. Kıssayı rivayet eden Ebu Hureyre r.a.; "Hubeyb Bin Adiy, Müslüman kimsenin öldürülmeye karşı iki rekât sabır namazı kılmasını sünnet bırakmıştır." Demıştır. Yine Bilal r.a. kıssasında o, her abdestten sonra iki rekât namaz kıldığını belirtince Rasulullah sallallahu aleyhi ve sellem ona karşı çıkmamıştır. Bütün bunlar, Rasulullah sallallahu aleyhi ve sellem yapmamış olsa bile taabbudi bir amel işlemenin cevazına delil olmuyor mu?"

Cevap:

Şüphesiz Rasulullah sallallahu aleyhi ve sellem'in kabul ettiği bu sahabe fiilleri, dinin kemale erdirildiğini açıklayan ayetin nuzulünden önce idi. Kaldı ki Rasulullah'ın vefatından sonra çıkarılan bir bidatin peygamber sallallahu aleyhi ve sellem tarafından ikrar mı yoksa red mi edileceğini kim nereden bilecek? Keşf sahibi sufi mi haber verecek bunu?!

Zira Rasulullah sallallahu aleyhi ve sellem, Hubeyb ve Bilal r.a.'nın fiillerini ikrar etmesine rağmen Bera r.a.'a dua öğretirken dua metninde onun yaptığı kelime değişikliğine karşı çıkmıştır. Peygamber sallallahu aleyhi ve sellem, bu duayı öğretirken "Amentu bikitabikellezi enzelte ve nebiyyike erselte" demiş, Bera r.a. ise "birasulike erselte" şeklinde tekrar edince Rasulullah sallallahu aleyhi ve sellem Bera'nın göğsüne vurarak "Ben "nebiyyike" dedim, "rasulike" demedim" buyurmuş ve karşı çıkmıştır. Bunu Buhari ve Müslim rivayet etmiştir.

Yukarıda bahsettiğimiz gibi peygamberin ibadetinden sorup, onun ibadetini azımsayan ve "Peygamber nerede biz nerede?" diyerek değişik ibadetlerde bulunmaya karar veren üç sahabenin ibadet şekillerini kabul etmemiştir.

Neticede bahsi geçen sahabe fiilleri, Rasulullah sallallahu aleyhi ve sellem'in ikrarından geçmekle sünnet olmuştur. Mücerred fiilleri ile değil!

On Dördüncü Şüphe:

Bazıları da; "Allah'ın veli kulları uyanık iken ve uykularında Rasulullah sallallahu aleyhi ve sellem ile görüşmektedirler. Dolayısıyla onların yaptıkları delilsiz fiiller bidat kapsamında değerlendirilemez. Çünkü Rasulullah sallallahu aleyhi ve sellem; "Kim beni rüyasında görürse, gerçekten beni görmüştür. Şeytan benim suretime giremez." Buyurmuştur." Diyerek Salih kullara nisbet edilen bazı bidatların reddedilmemesi gerektiğini iddia ederler.

Cevap:

Bu aynı Mutezilenin "Kur'an mahlûktur" diye patlattıkları fitne gibidir. Onlar bunu söylerken, "Muhammed Sallallahu aleyhi ve sellem'e inen vahiy, onun yaşadığı dönem için geçerliydi, şimdi biz aklımızla hükmederiz" demek istiyorlardı. Sufiler de buna çok yakın

olarak; “Biz de keşfimizle, rüyalarımızla hükmederiz” edasıyla “Kur’an mahlûktur” demiş gibi oluyorlar.

Hem sormak lazım; madem Allah bu dini tamamladığını belirtmiştir (Maide 3) ve yeni bir helal veya haram kılma sözkonusu olmadığına göre Rasulullah s.a.v’i uyanık iken gördüğünü iddia edenler Onun hayatı döneminde tebliğ ettiği dinden başkasını mı bildirdiğini söyleyecekler? Kim bunu söylerse o sözü alıp suratına çarparız! Zira Allah’ın koruyacağına bizzat kefil olduğu vahyi (Hicr 9), ümmetin sıhhatinde ittifak ettiği, pek çok sünneti ihtiva eden Sahihi Buhari ve Sahihi Müslim gibi hadis külliyyatını, kerameti yalnız kendinden menkul bir sözle yalanlamıştır. İşte o, sünnet inkârcılarının en rezilidir! “Ama uyanıkken Rasulullah sallallahu aleyhi ve sellem ile görüşebilenler rivayet edilen hadislerin doğruluk derecesini öğrenebilirler” denilirse; derim ki; İbni Arabi, Bursevi, ed-Debbağ, Suyuti gibilerin bu metodla sahih olduğuna hükmettikleri hadisleri karşılaştırırsanız, birinin keşfen sahih dediğine diğerinin keşfen bâtil dediğini görürsünüz. Hatta Bursevi, hiçbir yerde aslı bulunmayan birbirine zıt iki sözün ikisine de “keşfen hadistir” demektedir[8]. Bu iki hadis(!); “Allah buyurdu ki; Ey Muhammed! Sen olmasaydın kâinatı yaratmazdım” sözü ile “Allah buyurdu; Ben gizli bir hazineydim. Bilinmeyi istedim ve halkı yarattım” sözüdür.

Bu durumda Allah Azze ve Celle kâinatı bu ikisinden hangisi için yarattığı çelişki gibi oluyor. Allahı bundan tenzih ederiz. O buyuruyor ki; “Ben cinleri ve insanları ancak bana kulluk etsinler diye yarattım”(Zariyat 56) Rasulullah sallallahu aleyhi ve sellem ile uyanık iken görüştüğü söylenen imam Suyuti’nin, bu iki hadisin de uydurma olduğunu söylemesi ayrı bir dikkat çekici husustur. Yine Abdulaziz ed-Debbağ “Gizli bir hazineydim” hadisinin keşfen batıl olduğunu söyler.[9]

Konevi ve Bursevi gibi sapık tasavvufçular eserlerinde “İşlerinizde bunaldığınız vakit kabir ehlinden yardım isteyin” şeklinde isnadı bulunmayan ve tevhide zıt olan bir sözü sahih diyerek nakletmektedirler. Hadis usulüne göre isnadsız bir söze sahih denilemeyeceği için bunun keşfen sahih olduğunu iddia etmiş oluyorlar! Hâlbuki bu Kur’an’a ve sahih hadislere zıttır.

Bursevi; Gazali’nin İhya adlı eseri hakkında; “İhya’da itiraz edilecek asla bir harf bile yoktur”[10] der, zira ona göre; “Gazali İhyau Ulum adlı telif-i celili itmamdan sonra âlem-i manada Fahr-i Âlem s.a.’e mülaki olup arz ve imza ettirmiştir.”[11] Rasulullah s.a.v’e hadisleri sorduğunu söyleyen Suyuti ise, Mirkatus Suud adlı eserinde “İhya’da aslı olmayan hadislerin varlığı gayet açıktır.” Demiştir.[12]

Bunun örnekleri çok olup hepsini burada sayamam. Bursevi ve İbni Arabi hadis ravilerinin yanılmaları olabileceğini bu yüzden rivayet yoluyla gelen hadislere güvenilemeyeceğini, keşifle tesbit edilen hadislere itibar edilmesi gerektiğini söyleyerek hadis inkarcılıklarını ve uydurmacılıklarını ortaya koymuşlardır. Hadis inkârcılığının küfür olduğunun delillerini

görmek isteyenler, sünnet müdafasına dair yazmış olduğum “Allah’tan bir Nur ve Kitabı Mübin” adlı eserimi okumalıdır.

Bunların bu bidatı alevlendirmelerinden önce tasavvufçuların “bu yoldaki öncülerinden” kabul ettikleri Ebu Süleyman ed-Darani (v.h.215) şöyle diyordu; “Gönlüme günlerce hakikat sırlarından bazı şeyler doğar, fakat iki adil şahit olan Kur’an ve Sünnet onu tasdik etmedikçe asla kabul etmem.”[13]

Uyanıkken Rasulullah sallallahu aleyhi ve sellem’i görmenin imkânı ve mahiyeti hakkında âlimlerin söylediklerine gelince, bu konuda eser yazan Suyutî’ye göre; böyle bir rü’yet, Rasulullah’ın zatını değil, misalini görmektir ve rüya mesabesindedir.

Bursevi’nin uykusu dışında insilâh ve yakazada bir kimsenin Rasulullah sallallahu aleyhi ve sellem’i görmesiyle sahâbi olacağını söylemesine karşı İbni Hacer el-Heytemi de, “melekût âleminde Rasuli Ekrem’in görülmesiyle sahâbeliğin gerçekleşmeyeceğini, sahâbi olabilmek için onu mülk âleminde görmek gerektiğini aksi takdirde ruhlar âleminde Rasul’ün ümmetini, ümmetin de Rasul s.a.v’i görmüş olacağından bütün ümmetin sahâbi olmasının söz konusu olduğunu, bunun da doğru olmadığını” söylemiştir.[14] İbni Hacer el-Askalani ve imam Suyuti de bunu böyle izah etmişlerdir.[15] Hatta İbni Arabî bile, sırf böyle bir rüyet ile sahâbi olunması anlayışına karşı çıkmış, lakin bazı şartlarda o da asr-ı saadetten sonra keşif ile sahâbe olunabileceğini iddia etmiştir.[16]

Şüphesiz Peygamber sallallahu aleyhi ve sellem’in vefatından sonra sahâbeler arasında halifelik sebebiyle ihtilâflar çıkmıştır. Nasıl oldu da Rasulullah sallallahu aleyhi ve sellem onlara görünerek çekişmeyi gidermedi?

Ebu Bekr radiyallahu anh ile Fatıma radiyallahu anha arasında Peygamber sallallahu aleyhi ve sellem’in mirası ihtilâf sebebi olmuş, Fatıma radiyallahu anha;

“Onun ölümüyle mirası oğullarına kalmıştır, neden onları babalarının mirasından alıkoyuyorsun?” demiş, O da;

“Peygamber sallallahu aleyhi ve sellem; “Biz peygamberler topluluğu miras bırakmayız, bizden kalan şey sadakadır” buyurdu” demiştir.[17]

Talha, Zubeyr ve Aişe radiyallahu anhum tarafı ile Ali bin ebi Talib ve ashâbı radiyallahu anhumun tarafı arasında sonu Cemel savaşının çıkıp sahâbe ile tabiinden pek çoğunun ölümüne varan şiddetli bir ihtilâf olmuştur. Neden peygamber sallallahu aleyhi ve sellem onlara görünerek bu kadar kan dökülmesine mani olmadı?

Ali bin Ebi Talib radiyallahu anh ile hariciler arasında çıkan ihtilâfta pek çok kan döküldü. Şayet peygamber sallallahu aleyhi ve sellem haricilerin reisine görünüp imamına itaat etmesini emretseydi bu kadar kan dökülür müydü?

Ali ile Muaviye radiyallahu anhuma arasında çıkan ihtilâf sebebiyle pek çok kan dökülmüş, aralarında Ammar bin Yasir radiyallahu anh’in de bulunduğu çok kimse ölmüştür. Neden peygamber sallallahu aleyhi ve sellem onlara görünerek Müslümanları tek kelimede

toplamadı?

Ömer bin el-Hattab radiyallahu anh, kadrinin yüceliğine ve şanının büyüklüğüne rağmen, bazı fikhî meseleleri bilmediğinden ötürü üzülerək şöyle demiştir; “Şu üç şeyi aramızdan ayrılmadan önce Rasulullah sallallahu aleyhi ve sellem’e arz edip, onun da bizden ahid alarak sonuçlandırmasını ne kadar da isterdim; kelale, ceddin mirası ve faizin kısımları.”[18]

Şayet peygamber sallallahu aleyhi ve sellem ölümünden sonra bir kimseye görünseydi, mutlaka Ömer radiyallahu anh’e de görünür ve; “Üzölme! Şunun hükmü şöyle şöyledir..” derdi.

Bu Meselede Âlimlerin Görüşleri

1- Kadı Ebu Bekr İbnul Arabî der ki; “Bazı Salihler, vefatından sonra peygamber sallallahu aleyhi ve sellem’i baş gözüyle hakikaten gördüklerini iddia ederek sapmışlardır.”[19]

2- İmam Ebul Abbas Ahmed bin Ömer el-Kurtubî, “el-Mufhim Li Şerhi Sahihi Muslim” adlı kitabında Rasulullah sallallahu aleyhi ve sellem’in zatının hakikaten görülmesini şiddetle inkar etmiş ve demiştir ki;

“Bu görmenin hakikat olduğunu zanneden ve diline dolayanın aklı bozuktur. Eğer görüntü hakiki anlamda olsaydı, herkesin peygamber sallallahu aleyhi ve sellem’i başka bir surette değil, son nefesindeki suretinde görmesi lazım geldiği gibi, iki kimsenin aynı anda Rasulullah sallallahu aleyhi ve sellem’i görememeleri lazım gelirdi. Yine peygamber sallallahu aleyhi ve sellem’in şu an hayatta olup kabrinden çıkması, çarşılarda dolaşması, insanlara hitap etmesi gerekirdi. Bundan dolayı kabrinin boş olması, cesedinin orada bulunmaması gerekirdi. Böylece onu kabri dışında gece gündüz hakikaten görmek mümkün olursa, kabrini ziyaret edip selam veren gaib olana selam vermiş olurdu. Bu ancak akıl sektesinin en düşük seviyesinde olanın iddiasıdır.”[20]

3- Şeyhulislam İbni Teymiye “el-İbadatuş Şer’iyye vel-Farku Beyneha ve Beynel Bid’iyye” adlı risalesinde der ki; “Onlardan Peygamber sallallahu aleyhi ve sellem’in kabrinden çıkıp konuşacağını zannedenler, bunun keramet olarak sayanlar vardır. Yine onlardan peygamber sallallahu aleyhi ve sellem’in kabrine sorulup cevap alınabileceğine inananlar vardır. Bazıları şöyle anlattı;

“İbni Mende’ye bir hadis müşkil geldiği zaman Peygamber sallallahu aleyhi ve sellem’in kabrine gider ve O’na sorar, cevap alırdı.”[21] Magripli bir başkası için de bunun hâsıl olduğu söylenir ve onun kerameti olarak kabul edilir. İbni Abdilberr böyle zannedenlere der ki;

“Yazıklar olsun! Önceki Muhacirler ve Ensar’dan bunu daha mı üstün görüyorsun?! Onlardan biri Peygamber sallallahu aleyhi ve sellem’in vefatından sonra O’na sorup cevap almışlar mıdır?! Sahabeler bazı meselelerde çekecekleri yerde, peygamber sallallahu aleyhi ve sellem’e sorup cevap alamazlar mıydı? İşte kızı Fatıma! Mirası hakkında O’na sorup cevap alamaz mıydı?”

Yine İbni Teymiye r.a. der ki; ““Bazı kimseler için bazen yakaza halinde de, uyuyan kimse için

rüyada görülen şeylere benzer bir görme hali hâsıl olabilir. Bu kişi kalbi ile uyuyan kimsenin gördüğünün aynısını görür ve ona, kalbiyle müşahade ettiği bir takım hakikatler tecelli eder. Bütün bunlar da dünyada iken vuku bulur.

Bazen kalbiyle müşahade ettiği şey, kişiye üstün gelir, onu tamamen sarar ve o şeyi bütün organları ile algılar; kişi de o şeyi bizzat gözleri ile gördüğünü zanneder. Bu hal uyanıncaya kadar devam eder; uyanınca bunun bir rüya olduğunu anlar. Ama bazen de kişi, uykuda gördüklerinin rüya olduğunu bilebilir.

İşte böyle abidlerden kendisi için kalbi bir müşahade meydana gelmiş, bu müşahade kendisini tamamen kaplamış ve onun duygularıyla idrak etmesini ortadan kaldırmış kimseler vardır. Böyle bir durumda bu abid kalbi müşahadesini bizzat gözü ile görme işi zanneder, ama bu konuda yanılğı içindedir...”[22]

4- Hafız Zehebî, Mizanul İtidal’de, er Rabî bin Mahmud el-Mardîni’nin hal tercemesini verirken der ki; “Deccaldir, 599 yılında sahabelik iddia etmiştir.” Zehebî şunu kastediyor; mezkûr şahsın Medine’de peygamber sallallahu aleyhi ve sellem’i uyanık iken gördüğünü iddia ederek; “Dünyam ve ahiretim kurtuldu.” Dediği işitilmiştir.[23]

5- Hafız İbni Kesir el-Bidaye’de[24] Ebul Feth Ahmed bin Muhammed et-Tusi el Gazalî’nin hal tercemesini verirken der ki; “İbnul Cevzî ondan münker bazı sözler nakletti. Onlardan biri de şudur; “Ebul Feth Tusi’ye müşkil gelen bir mesele olduğunda Rasulullah sallallahu aleyhi ve sellem’i uyanık iken görerek ona sorardı. O da ona doğrusunu gösterirdi.” İbni Kesir de, İbni Cevzî’nin buna münker demesine katılmıştır. İbni Cevzî bunu el-Kussas vel-Muzekkiri adlı kitabında belirtmiştir.[25]

6- Hafız İbni Hacer el-Askalanî Fethul Barî’de der ki[26]; “İbni Ebi Cemre tasavvufçu bir cemaatten, onların rüyada Peygamber sallallahu aleyhi ve sellem’i gördüklerini, bundan sonra da uyanık iken görerek ondan korktukları bazı şeyler hakkında sorduklarını ve kurtuluş yolunu öğrendiklerini nakletti.” Sonra İbni Hacer bu söze itiraz ederek şöyle der; “İşte bu gerçekten problemlili bir meseledir. Şayet zahirine yorumlanacak olursa, bütün bunların sahabe olması gerekir! Bu durumda kıyamet gününe kadar sahabe olma imkânı devam edecek anlamına gelir ki bu çamur atmaktır. Rüyada onu gören herkes sonra onu uyanık iken gördüğünü söylememiştir. Sadık haber ise böyle çelişkili olmaz.”

7- Sehavî, vefatından sonra peygamber sallallahu aleyhi ve sellem’in uyanık iken görülmesi hakkında der ki; “Sahabelerden ve onlardan sonrakilerden bize böyle bir şey ulaşmamıştır. Nitekim Fatıma radiyallahu anha Peygamber sallallahu aleyhi ve sellem’in vefatından sonraki altı boyunca çok üzölmüş, ondan böyle bir şey nakledilmemiştir.”[27]

8- Molla Aliyul Kârî, Cem’ul Vesail Şerhuş Şemail Lit-Tirmizî adlı eserinde der ki; “Tasavvufçuların iddia ettiği gibi Peygamber sallallahu aleyhi ve sellem’i vefatından sonra uyanık iken görmek hakikat olsaydı, ondan işitilen emir veya yasakla amel etmek gerekirdi.

Fakat malumdur ki bu icma ile caiz değildir. Bu tıpkı büyüklerden bir zat görse bile, hükmü rüyada görmenin hükmü gibidir. Nitekim bunu el-Mazerî ve başkaları; “Kim O’nun, katli haram olan birini öldürmesini emrettiğini görürse, bu görmek değil, hayaldir.”[28]

İddia Sahiplerinin Öne Sürdükleri Hadis ve İsnadı Hakkında;

Rasulullah sallallahu aleyhi ve sellem’in vefatından sonra uyanık iken görülebileceğini iddia edenlerin dayandığı tek delil; “Kim beni rüyasında görürse uyanık iken de görecektir” hadisidir. Buhari altı yerde naklettiği hadisi bu lafızla sadece bir yerde rivayet etmiştir. Bunu Ebu Hureyre radiyallahu anh’dan beş farklı tabiin rivayet ettiyse de, bu lafızla sadece Ebu Seleme rivayet etmiştir. Ebu Hureyre radiyallahu anh’dan bunu rivayet eden diğer dört tabiin; Muhammed bin Sirin, Ebu Salih Zekvan, Abdurrahman el-Cuheni ve Kuleyb; “Kim beni rüyasında görürse gerçekten görmüştür. Zira şeytan benim şeklime giremez” lafzıyla rivayet ettiler.[29]

Ebu Seleme’den de iki ravi iki farklı lafızla rivayet etti. Muhammed bin Amr bin Alkame el-Leysi’nin Ebu Seleme’den, onun da Ebu Hureyre radiyallahu anh’dan yaptığı rivayet, diğer dört tabiinin Ebu Hureyre’den rivayetinin lafzının aynısıdır. Fakat Ebu Seleme’den rivayet eden diğer ravi Zühri, bunu şek ile şu şekilde rivayet etti; “Kim beni rüyasında görürse uyanık iken görecektir veya uyanık iken görmüş gibidir.” Görüldüğü gibi “Uyanık iken görecektir” lafzı şüphelidir.

Ayrıca bu rivayet, Enes, Cabir, İbni Abbas, İbni Mesud ve Ebu Cuhayfe radiyallahu anhum’dan de rivayet edilmiş olup lafzı şöyledir; “Kim rüyasında beni görürse gerçekten beni görmüştür” işte bu mahfuz olan lafzı olup, vefatından sonra Rasulullah sallallahu aleyhi ve sellem’in uyanık olarak görülebileceğini iddia edenlerin tutundukları lafız şazdır. Şunu da belirtelim ki; Sufilerin ileri gelenlerinden “İmam Rabbani” diye meşhur Ahmed Faruk Sirhindî, peygamberler dışındakilerin rüyalarına ve keşiflerine mutlaka şeytanın müdahalesi olduğunu belirtmiştir.

Ehl-i Sünnet indinde Rüya, ilham ve keşifler delil değildir. Bu İmam Şatıbi gibi usul âlimleri tarafından belirtilmiştir.[30] Kitap ve Sünnet’e uygun olanları da ancak o rüyayı göreni bağlar. Abdulvehhab eş-Şa’ranî de Tenbihul Muğterrin’de böyle demiştir[31].

İbni Sirin radiyallahu anh’dan sahih olarak rivayet edilmiştir ki, Peygamber Efendimiz sallallahu aleyhi ve sellem’i görme rüyası, İbni Sirin’e anlatıldığı zaman, O;

“Rüyada gördüğün zatı bana anlat” derdi. Eğer rüya sahibi o zatı, İbni Sirin’in bilmediği ve Peygamber Efendimiz sallallahu aleyhi ve sellem’in hilyesine muhalif görülen bir şekilde anlatırsa, İbni Sirin radiyallahu anh, rüya sahibine;

“Sen Rasulullah sallallahu aleyhi ve sellem’i görmemişsin” diye cevap verirdi.[32]

Aynı uygulamayı İbni Abbas r.a, Ebut Tufeyl’in rüyasında Rasulullah sallallahu aleyhi ve sellem’i gördüğünü zannettiğini söylemesi üzerine yapmış, ondan gördüğünü tarif etmesini

istemiştir.[33]

İbni Arabî ve diğer bazı ulema; “Rasulullah sallallahu aleyhi ve sellem’i bilinen sıfatları üzere görmek, bizzat Rasulullah sallallahu aleyhi ve sellem’i görmektir. Başka şekil üzere görmek ise, Rasulullah sallallahu aleyhi ve sellem’in misalini idrak etmektir.” Dediler.[34] Kadı İyaz; “Bir kimse, Rasulullah sallallahu aleyhi ve sellem’i hayatındaki suretinde görürse, rüyası doğrudur. Bilinen sıfatlarından başka şekilde görürse onun rüyası te’vile muhtacdır.” Dedi.[35]

Ali Bin Ebi Talib Radıyallahu anh buyurur ki; “Rasulullah sallallahu aleyhi ve sellem’i rüyasında güzel surette görenin eğer layık olmayan surette görürse, o kimsenin fitneye duçar olacağına te’vil edilir.”

İmam Bedrüddin el-Ayni de; “Rasulullah sallallahu aleyhi ve sellem, rüyada bir kimseye bir emir verirse, o emir, hayatında bildirilmiş şeriata muvafıksa kabul edilir, değilse reddedilir.”[36] Der.

[1] *el-İ’tisâm*(1/187)

[2] *el-İ’tisâm*(1/188)

[3] Ahmed b. Hacer Âl-Butâmî, *Tahzîru’l-Müslimîn ani’l-İbtidâi fi’d-Dîn*(s. 75)

[4] *Age*(s.76)

[5] *Mecmu’u’l-Fetâvâ*(17/129)

[6] Bkz. Suleym el-Hilali *Der’ul İrtiyab risalesi*

[7] Bkz.: Tuveyciri er-Reddul Kavi(s.126)

[8] Bursevi Ferahur Ruh(1/16) Ruhul Beyan(3/255,5/439) Kitabun Netice(1/55) İbni Arabi Futuhat(2/322,399)

[9] *El-İbriz*(s.54-55)

- [10] *Ferahur Ruh*(2/237)
[11] *Ferahur Ruh*(2/236)
[12] *Kasimi Kavaiduttahdis*(s.183)
[13] *Hatib Tarih*(10/248) *Kuşeyri*(s.25)
[14] *Heytemi Fetava*(s.300) *Yusuf Bin Yakub Tenbihul Gabi Fi Rüyetin Nebi*(s.16)
[15] bkz.: *Fethul Bari*(12/385) *Mubarekfuri Mukaddime*(s.308) *Suyuti Tenvirul Halek*(*El Havi* içerisinde)
[16] *Futuhât*(3/50)
[17] *Malik*(s.993) *Buhari*(8/4,5) *Muslim*(s.1379) *Ebu Davud*(2976) *Nesai*(7/137)
[18] *Buhari*(5/2122) *Muslim*(4/2322) *Ebu Avane*(5/100) *İbni Hibban*(12/182) *İbni Hazm Muhalla*(9/282) *Darekutni*(4/252) *Mervezi es Sunne*(s.58) *Bezzar*(1/281) *Ebu Davud*(3669) *Beyhaki*(6/245)
[19] *İbni Hacer el Askalanî Fethul Bari*(12/384)
[20] *Münavi Feyzul Kadir*(6/129) *Şeyh Alaüddin Şerhu Fetavayı Nevevi*(s.342) *Kastalani Mevahibu Leduniye*(1/734) bkz. *Karaî Furuk*(4/244) *el Aşkar Efalir Rasul*(2/144)
[21] *Zehebi Siyeri A'lamin Nubela*(17/37-38)'da der ki; "Bu hikayeyi sırf garip karşıladığım için yazdım. İsnadı da kopuktur."
[22] *Şeyhul İslam İbni Teymiye Mecmuul Fetava*(3/333)
[23] bkz.; *İbni Hacer el İsabe*(1/513)
[24] *El-Bidaye ven Nihaye*(12/196)
-

- [25] İbnul Cevzî el Kussas vel Muzekkîrîn(s156)
[26] Fethul Bari(12/385)
[27] Kastalânî Mevâhibul Leduniye(1/733)
[28] Aliyul Kari Cem'ul Vesail(2/238)
[29] Muslim(15/24) Buhârî(6197) Ahmed(1/400,2/232,342,411,463,472) İbni Mâce(3901)
[30] Şatıbî Muvafakat(2/267-70) Heytemî Fetava(s.322) Cürcânî Tarifat(s.34) İbni Hacer
Fethul Bari(12/338) Kesteli Hâşîye(s.45,108) İbnül Esir Nihaye(4/282)
[31] Tenbihul Muğtârin(s.25)
[32] Aynî Umdetul Kari(20/18) Nablusî Ta'tirul Enâm(s.663) Bkz.: Buhârî(6/2567)
[33] Müslim(hacc 239)
[34] Nablusî Ta'tirul Enâm(s.663)
[35] Nevevî el-Minhac Bişerhi Sahihî Müslim Bin Haccac(15/25) Suyutî Dibac(5/286)
Nablusî Ta'tirul Enâm(s.663) Feyzül Kadir(6/131)
[36] Aynî Umdetul Kari(1/295) Kastalânî(10/133) Feyzül Kadir(6/121) Nakşul
Füsus(s.122) İsmâil Hakkı Çetin İnsan ve Vazifesi(s.46)
[1] Süleym bin İyd el-Hilâlî el-Bid'a ve Eserühs Seyyie(s.7)
[2] İbni Kesir Tefsiri(2/19)
[3] Lalkâî es-Sünne(1/96) Mervezî es-Sunne(s.28) İbni Vaddah el-Bid'a(s.43)
Darimî(mukaddime 205) El-Hilâlî el-Bid'a(s.23)
-

- [4] Buhari(7282)
 - [5] Şatıbi el-İtisam(1/147)
 - [6] El-Hilali el-Bid'a(s.13)
 - [7] Müslim
 - [8] Taberani(1647) isnadı sahihtir.
 - [9] Elbani Sahihu Süneni İbni Mace(1/32)
 - [10] Buhari, Müslim
 - [11] Müslim
 - [12] Şatıbi el-İtisam(1/64)
 - [13] El-Hilali el-Bid'a(s.16)
 - [14] Beyhaki Medhal, Ali el-Halebi İlmu Usulil Bid'a(s.40)
 - [15] Buhari(2697) Müslim(1718)
 - [16] Müslim
 - [17] Müslim(iman 80)
 - [18] İ'lamul Muvakkiin(1/344)
 - [19] Mecmuul Fetava(31/35)
 - [20] İbni Kesir Tefsiri(4/401)
-

- [21] Ali el-Halebi *İlmu Usulil Bid'a*(s.70-73)
[22] Elbani Sahihu Ebu Davud(1/53) İbni Hacer Telhisul Habir(1/160)
[23] Buhari ve Müslim.
[24] Buhari ve Müslim
[25] Tirmizi(2738) Hakim(4/265) isnadı hasendir.
[26] Gazalî el-Menhul(s.374) Mahalli Cemul Cevami(2/395) Ali el-Halebi *İlmu Usulil Bid'a*(s.70-73)
[27] Hasendir. Elbani Zılalul Cenne(1/13)
[28] Lalkaî Şerhu Usuli İtikad(1/96)
[29] Mecmuul Fetava(1/189)
[30] Ebu Nuaym Hilye(8/95) *İlmu Usulil Bida*(s.61)
[31] Elbani Sahihu Süneni Nesai(2/384)
[32] Buhârî(Nikah 1) Müslim(1401) Nesâî(6/60)
[33] Buhari, Müslim, Tirmizi ve Ahmed
[34] Darimi(1/68) Taberani bunu hasen bir isnad ile rivayet etmiştir. Bkz.: Taberâni(9/125) Mecmau'z-Zevâ'id, (1/181). Hadisin merfû kısmı için bkz. Müslim(1/663); İbn Mâce(1/59); Ahmed b. Hanbel(1/380, 404)
[35] Halebi *İlmu Usulil Bid'a*(s.244) Hilali el-Bida(s.15) Ebu Şame el-Bais(s.63)
[36] İsnadı ceyyiddir. Darimi(1/116) Abdurrezzak(3/52) Beyhaki(2/466) Hatib el
-

Fakih(1/147)

[37] İbni Abdilberr Cami(s.559) Şatıbi Muvafakat(4/18)

[38] El-Elbani el-İrva(2/236)

[39] Hatib el-Fakih(1/148) Ebu Nuaym Hilye(6/326) Beyhaki Medhal(236) İbni Batta el-İbane(98) Halebi İlmü Usulil bida(s.72)

[40] Müslim ve Nesai

[41] Ahmed(4/126, 127) Ebu Davud(4607) Tirmizi(2815, 2816) İbni Mace(42,44) İbni Ebi Asım Es Sünne(1/29-30) İbni Hibban(1/104) İbni Abdilberr Cami(2/222, 224) Hakim(1/65, 96, 97) Taberani(18/537-602, 617, 625) Beyhaki(10/114) Cem'ül Fevaid(127) Darimi(95) Tahavi Müşkil(1/85-87) Tayalisi(2615-16) Suyuti el-Emru bil-İttiba(s.34) Elbani Sahihu Ebu Davud(3/119) Sahihtir.

[42] Buhari ve Müslim

[43] Müslim

[44] Lalkai(126) İbni Batta(205) Beyhaki Medhal(191) İbni Nasr es-Sunne(70) isnadı sahihtir; Ali el-Halebi İlmü Usulil Bida(s.92)

[45] Darimi(1/61) Lalkai(1/77) Fethul Bari(13/253) sahihtir; İlmü Usulil Bida(s.226)

[46] Abdulkayyum es-Suheybanî el-Lum'a Fir Reddi Ala Musiniyil Bid'a(49-51) Şatıbi el-İtisam(1/187-188)

[47] Müslim(831) Ebu Davud(3192) Tirmizi(1030) Nesâi(1/275, 26)

[48] Buhârî(3935) Müslim(685) Muvatta(1/146) Ebu Dâvud(1198) Nesâi(1/225).

[49] Elbani Sahihu Ebu Davud(1/46)

[50] Müslim

- [51] Taberi(1/80) Kurtubi(1/39)
[52] Sülasıyatı Müsnedil İmam Ahmed(2/276)
[53] Muvatta(1/205) Kurtubi(1/39)
[54] İbni Teymiyye Mukaddimetun Fi Usulit Tefsir(s.8-9)
[55] El-Muvafakat(3/72)
[56] El-Muvafakat(3/77)
[57] Sarimul Menkî Fir Reddi Ales Subkî(s.318)
[58] Es-Savaikul Mürsele Alel Cehmiye vel Muattıla muhtasarı(2/128)
[59] Ebu Davud(538) isnadı hasendir.
[60] Et-Tartuşi el-Havadis vel Bid'a(s.149)
[61] Tirmizi(2738) Hakim(4/265) isnadı hasendir.
[62] Lalkai Şerhu Usuli İtikadi Ehlis Sunne vel-Cemaa(1/174) Beyhaki Medhal(233) Acurri Şeriat(2/673-674) İsnadı sahihtir.
[63] Ali el-Halebî İlmu Usulil Bid'a(s.137-145)
[64] Şeyh Hamud et-Tuveycirî er-Reddul Kavî Aler Rıfâi vel Mechul ve ibni Alevi ve Beyanu Ahtanihim Fil Mevlidin Nebevî(16-17)
[65] Müslim(1017)
[66] Bu, Darimi'nin lafzıdır (1/141); Müslim'de ise, daha uzun olarak gelmiştir.
-

- [67] İbn Useymin, *el-İbdâ' fi Kemâli's-Şer'i ve Hataru'l-İbtidâ*(s.19)
- [68]Bkz. İbn Useymin, *el-İbdâ'*(s.20)
- [69] Sünen İbn Mâce(209) Elbânî bu hadisin sahih olduğunu söylemiştir. Suheybani *el-Lum'a*(s.18)
- [70] Buhari(335)
- [71] Şâtıbî, *İ'tisâm*(1/236)
- [72] Ahmed, *Müsned*(1/379)
- [73]İbn Kayyim, *el-Furûsiyye*(s.167)
- [74] *el-Aclûnî, Keşfu'l-Hafâ*(2/245)
- [75] *Nasbu'r-Râye*(4/133)
- [76] *es-Silsiletu'l-ehadisi'd-Daîfe*(2/17)
- [77] *el-Müstedrek*(3/78) (el-Hâkim, hadisin isnadının sahih olduğunu söylemiş, ez-Zehebi de buna muvafakat etmiştir).
- [78] Bkz(3/78)
- [79] *el-İzz b. Abdusselâm, Fetâvâ*(s.42, no: 9)
- [80] Taberi *Tefsiri*(13/26-27)
- [81] Kurtubi(16/206)
- [82] İktizaus *Sıratil Mustakim*(s.274-275)
-

- [83] Buhari(2010)
[84] İ'lâmu'l-Muvakkîn(2/282)
[85] İ'lâmu'l-Muvakkîn(2/282)
[86] Tabakatu'l-Henâbile(2/15) İbâne(1/260)
[87] Buharî(1129)
[88] Bkz. Lisanu'l-Arab(6/8)
[89] İ'tisâm(1/250)
[90] İktidâ'u's-Sirâti'l-Mustakîm(s. 276)
[91] Tefsir İbn Kesir(2/117)
[92] Bkz. Câmi'u'l-Ulûm ve'l-Hikem(s.28)
[93] Tefsîru'l-Menâr(9/660) (Ali Hasan'ın Usulu'l-Bida' adlı kitabından nakledilmiştir, s.95).
[94] Buhari ve Müslim.
[95] Müslim
[96] El-Bid'a ve Eseruhas Seyyie Fil Ümme(s.55-60)
[97] Ali el-Halebi İlmu Usulil Bid'a(Haşiye s.232)
[98] Ali el-Halebî İlmu Usulil Bid'a(s.34-36)
[99] Ahmed, Müsned(4/105)
-

- [100] Bkz. Tehzîb'l-Kemâl(33/108)
- [101] İbn Hacer, et-Takrîb(7974)
- [102] İbn Hacer, Tarifu ehli't-Takdis(s.121)
- [103] Usdu'l-Ğabe(4/340) Siyeru A'lami'n-Nübelâ(3/453) el-İsabe(3/453)
- [104] İbn Hacer, Fethul Bari(13/254)
- [105] Usame Kassas İsrakatuş Şir'a Fil Hukmi Ala Taksimil Bid'a(s.40)
- [106] Buhari(1/310)
- [107] Kurtubi(18/100)
- [108] Şafii el-Ümm(1/173) el-Elbani Ecvibetun Nafia(9-12)
- [109] İktizaus Siratil Mustakim(2/594)
- [110] Tahrici daha önce geçti.
- [111] Hilyetu'l-Evliya(9/113)
- [112] el-Beyhakî, Menakıbu's-Şafîi(1/469) Ebu Şâme, el-Bâis(s.94)
- [113] Suleym Bin İyd el-Hilali el-Bid'a(s.63-66) Ali el-Halebi İlmü Usulil Bid'a(s.121)
- [114] Fetâva's-Subkî(1/138) Şöyle demiştir: Bu ibareyi Mücahid, İbn Abbas'tan, Malik de her ikisinden almış, böylece ifade Malik'ten meşhur olmuştur
- [115] Bkz. Cami'u'l-Ulûm ve'l-Hikem(s. 28)
-

- [116] İbnu'l-Cevzî, Sifatu's-Safve(2/256)
[117] Siyeru A'lâmi'n-Nubelâ(10/34)
[118] Siyeru A'lâmi'n-Nubelâ(10/34)
[119] Hilyetu'l-Evliyâ(9/107) Siyeru A'lâmi'n-Nubelâ(10/33)
[120] Tevâli't-Te'sis(s. 108)
[121] Kavâidu'l-Ahkâm(2/173)
[122] el-İ'tisâm(1/246)
[123] Müslim(iman 80)
[124] Buhari
[125] Elbani Sahihu İbn Mace(1/94)
[126] İsmail Ensari el-Kavlul Fasl Fi Hukmil İhtifal(s.156)
[127] Hatib Tarih(10/46) İbn Abdilberr Camiu Beyanil İlm(1/72) Elbani Sahiha(5/40)
[128] Bkz.: İbnul Muni Huvari Maal Maliki(s.104)
[129] Bu konuda bkz.: el-İtisam(1/263)
[130] Tuveyciri; erReddul Kavi Aler Rifai velMechul vebni Alevi(s.115)
[131] Elbani Sahihu Süneni Ebi Davud(1/133)
[132] Seyyid Şankiti el-Mukiza Mines Sunne Alel Eb'deti Hasene(s.64)
-

[133] Bkz.: Huvaru Maal Maliki(s.105)

[134] el-İ'tisâm(1/246)

[135] es-Sübkî, Tabakat u's-Şâfiyye(8/210)

[136] Fetavâ İzz b. Abdisselâm(s. 46, no 15)

[137] Age(s.47)

[138] Muhtemelen bununla sabah namazındaki kunut duasını kastetmiştir, zira Şafîî mezhebine mensuptu. Şafîî'ler bunun meşru olduğunu söylerler. Yoksa Hz. Peygamber (s.a.s.)'e vitir namazının kunut duasında salât etmek meşru bir uygulamadır. Zira Hz. Ömer'in hilafeti zamanında Ubeyy b. Ka'b teravih namazı kıldırırken bunu yapmıştır. İbn Huzeyme bunu Sahihinde 1100 no'lu hadiste tahric etmiştir. Bunun için ayrıca Elbanî'nin Sifatu Salâti'n-Nebî adlı kitabına bkz.(s. 160)

[139] Fetava'l-İzz(s. 47)

[140] el-Elbanî, Sifatu Salâti'n-Nebî(s. 161)

[141] Mücâseletün İlmîyye Beyne'l-İmâmeyni'l-Celîleyn, el-İzz b. Abdisselâm ve'bni's-Salâh(s.31)

[142] el-İ'tisâm(1/187)